ProARME

Anul IV ● Nr. 2 (11) ● aprilie–iulie 2012

Revistă trimestrială de cultură militară şi patriotică

www.proarme.ro

Pe urmele celui de-al patrulea as

pag. 10

pag. 3

Interviu

pag. 8

Din hronicul bătăliilor...

pag. 30

Arta tranşeelor

Patria este norodul, iar nu tagma jefuitorilor. (Tudor Vladimirescu)

Comentariul ediției

Noi, valahii

de **Zalmo de Gikos**

Doi cerşetori bucureşteni îşi făceau veacul unde altundeva decât în faţa unei biserici ortodoxe, mi se pare că la Sfântul Elefterie, nu departe de Eroilor. Fiecare cu lozinca lui, bineînţeles. Unul, cel mai pipernicit, jerpelit şi, vorba ceea, vai de mama lui!, găvărea: „Ajutaţi un biet creştin amărât şi sărac!” Şi lumea milostivă, normal, îi dădea bani, pomeni, una-alta... Celălalt calic, numai că în altă nuanţă, desigur, ca să nu fie confundaţi cu legionarii, totuşi suficient de bine fezandaţi cromatic încât să ia din prima ochii fraierilor. Care fraieri – o gloată în fond, una şi-aceeaşi de pe vremea romanilor, numită plebe, lumpenproletariat, pulime, prostime, iobăgime etc. – nu văd că un pic mai sus, unul şi acelaşi păpuşar trage de aţe, şarjând şi interşarjând lozincile după cum bate austrul, alizeul sau briza, mă rog…, schimbându-l pe Tanda cu Manda, pe Iţic cu Ştrul, pe Ion cu Gheo, Sulfina cu Alina, Piştea cu Mama Dracu şi aşa mai departe, nu de multe ori scoţându-i pe amândoi în prim-plan, ba, când e absolut necesar, mai aruncând pe fereastră câte un cap al lui Moţoc (la nivel macro, Ceauşescu, Saddam Husein şi Gaddafi au fost printre cei mai la îndemână, vor urma şi alţii), cu arta şi tam-tam-ul de rigoare, mişcare să fie, dinamism, circ, discotecă, hărmălaie şi zoaie, să aibă boii ce să rumege fiindcă, nu-i aşa, altminteri încep să mediteze ce şi cum, şi maaare minune să nu le treacă vreo prostie vitejesc-naţionalistă prin diblă!

Grafică: *Octavian Covaci*

ceva mai cu… prestanţă, poate că şi un pic mai timid, zicea şi el: „Ajutaţi un biet evreu sărman!” Lumea, şi mai normal, cu mici excepţii, nu-l miluia cu nimic, dimpotrivă, plusa şi mai mult în pălăria creştinului. După câteva săptămâni, o doamnă bine, în doliu, ieşind din biserică, se duce direct la evreu şi-i spune în timp ce-i întinde un sfanţ şi-un colăcel, făcându-i cruce: „Mă, domnu’ evreu, tu nu vezi că aici nu-ţi dă nimeni nimic? Du-te acolo, la tine, la sinagogă, poate că s-o îndura cineva, unul de-ai voştri!...” După plecarea femeii, evreul se uită lung după ea, apoi se întoarce către „creştin” şi-i zice amuzat: „Auzi, mă, Iţic, s-a găsit proasta asta să ne înveţe pe noi afaceri!”

Bancul circulă de ceva vreme pe internet, nu e opera mea, dar nu m-am putut abţine să nu constat cât de simplu şi eficient este mecanismul pomenit aici. Sigur că am zâmbit şi eu ca prostul când l-am citit, dar asta numai în prima fază, întrucât, imediat am realizat că, de fapt, aşa este şi-n politica noastră cea de toate zilele. Ei, „cerşetorii” de voturi adică, sunt mulţi, o grămadă, desigur, proporţia e bine calculată, nici într-un caz mai mulţi mulgători decât sfârcurile de la ugerul vacii, însă oricum sunt destui… Şi care mai de care mai vopsit în te miri ce, chiar şi-n verde, mai nou, Aşa că regula jocului şi baza materială, îndeosebi, deşi în continuă modernizare, sunt, de fapt, aceleaşi de când lumea. Prostimea cască gura la televizor şi aiurea, se împarte-n tabere, suferă pătimaş, unii au ajuns să se şi omoare-ntre ei, socru cu ginere, tată cu fiu şi aşa mai departe, român cu român mai ales, şi şnapanii-şi văd de drum, promit, îşi iau angajamente, jură, fac tumbe, îşi dau chiloţii jos dacă e nevoie ca, imediat cum se văd călare pe situaţie, să-şi râdă-n barbă, mânzeşte, cu ochii la colivă, la pot, la purcoiul cu euroi etc. Şi să dea drumul unei noi rafale de promisiuni, care mai de care mai sinceră, mai întemeiată, credibilă (în ochii fraierilor), apetisantă şi tentantă, realizabilă eventual cu bani europeni, dar… nu chiar imediat, în acest moment, desigur, că, de acum se ştie, nenorociţii ăştia de la Bruxelles au prostul obicei să pună nişte condiţii. Dar mesajul e clar, mingea e-n teren la noi, de noi depandă… Până una-alta, să avem răbdare, ochii beliţi şi boticul mulat pe biberon, că musai să pice un strop. Că poate fi unul de otravă, asta nu spune nimeni atâta vreme cât autosugestia funcţionează încă, iar sacul cu iluzii europene, în ciuda tot mai îndrăcitului Sirtaki ce răzbate dinspre Atena, pare doldora. Aşa că, vorba bunicii dinspre mama, Dumnezeu s-o odihnească în pace, hoţul promite (în continuare) iar prostul trage nădejde… N-am nicio îndoială că tot în poziţia aceasta cocoşat-optimistă ne va găsi pe noi, valahii, şi secolul următor.

ProARME

Revistă de cultură militară şi patriotică

În colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovişteni

ISSN 2065-9903

Director fondator: Bogdan DIDESCU

Colegiul editorial: George COANDĂ, Mihai STAN, Tudor CRISTEA, Victor PETRESCU

Redacţia: Karola KIM, Marius VASILE, Rheea DELFI (redactori), Cezar PÂRLOG (redactor asociat), Puşa POPA (tehnoredactor), Octavian COVACI (grafică)

Adresa redacţiei:
Editura Bibliotheca, str. Nicolae Radian, KB2/3, municipiul Târgovişte, judeţul Dâmbovița, cod 130062

E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon: 0727.309.606
Se distribuie gratuit.

Pipera, 1944. *Dan Vizanty şi copilul de trupă* (Colecţia Ana Maria Vizanti)

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază.

Cel mai mult iubesc libertatea!

afirmă colonelul (r) **Ionel Boeru,** comandantul „plutonului” care l-a executat pe **Ceauşescu** în decembrie 1989

un interviu de **Dan Gîju**

17 mai 1999, în redacţia revistei* Viaţa armatei, *aproximativ pe la ora 10.00. Dau mâna cu un tip bine, solid, destul de ponderal, totuşi cu conformaţie atletică şi degajat. Mustăcioară, păr pieptănat pe spate, aproape blond-castaniu, tuns scurt. Pare cam nesimţit, deşi nu neam prost. Se prezintă simplu: „Locotenent-colonel B.”. Bănuiesc cine e, dar nu sunt sigur şi, după ce acesta pleacă spre biroul lui V.D., îl întreb pe locotenent-colonelul L.V. Îmi răspunde puţin uimit şi, totodată, ironic: „Şi mai zici că eşti de la Târgovişte!” Atunci, abia, sunt perfect edificat, cu toate acestea însă nu mă pot abţine să nu mă mir, ca începătorul: „Cum, e I.B., cel care l-a executat pe Ceauşescu?” Răspunde tot L.V., pe tonul lui amical-sarcastic, de zile obişnuite: „Da, ai intuit bine. Dar numai că nu este cel care l-a executat pe Ceauşescu... El este doar acela care a apăsat pe trăgaci!” Aha, îmi zic în sinea mea, cum ar veni, acest locotenent-colonel nu este altceva decât un simplu executant, atât, în cazul de faţă – călăul... Dar cu atât mai mult mi se pare un tip demn de studiat. Poate că într-o bună zi, cine ştie, vom putea sta de vorbă. Şi cu ideea asta în cap, interesându-mă ce hram mai poartă, aflu că se găseşte în poziţia de cursant; învaţă limba turcă, la Academia Militară. Iar zilele acestea, tocmai urmează, conform programei de studii, să facă o excursie de studii în Turcia. Sunt sigur că o să-l mai revăd*[1]*.

Peste 13 ani, mai precis pe 6 mai 2012 – când au trecut, oare, toţi anii aceştia? – ne-am reîntâlnit la Giurgiu, undeva-n parcul central, lângă fântâna arteziană de inox, pe o bancă. Întâlnire special perfectată pentru interviul acesta, desigur, deşi, în paranteză fie spus, am profitat de ocazie să-mi vizitez şi o soră stabilită de peste 25 de ani aici, în fosta cetate a chimiei româneşti (una din multele, azi numai o amintire tristă şi-atât!), că tot făcusem drumul. Un interviu amânat an de an, de prin 2002–2003, cred. În orice caz, din 2009, de la Institutul Revoluţiei Române, în Bucureşti, în mod cert, că atunci, ţin minte precis, mi-a spus jumătate în glumă, jumătate în serios, că sunt ultimul ziarist român căruia-i mai acordă vreodată un interviu (după care am văzut că a mai dat şi alte interviuri, în presa naţională, dar, mă rog, treaba lui). Cert e că îmi promisese şi mie odată, cândva, că vom putea sta de vorbă când mă hotărăsc, şi tot atunci mi-a dat numărul de telefon… L-am regăsit la fel de afabil, un pic mai sobru, poate, dar aidoma ca mai alaltăieri, adică atletic, prietenos şi calm, poate cu burta un pic şi mai mare, ca a băutorilor de bere şi, în mod cert, mai cărunt. Are o fetiţă de nici şapte ani, a treia... cu a doua soţie şi, ca orice român, fie el şi ofiţer în rezervă, are destule griji, aşa că, pentru a fi sigur pe deplin, imediat după salutul cuvenit, l-am mai întrebat încă o dată dacă vrea să-mi răspundă la cele câteva întrebări cu care-l tot ameninţam... „Doar ţi-am promis, nu?” Abia atunci am înţeles cu adevărat că, deşi rezervist de aproape zece ani, **Ionel Boeru** *(foto medalion)* a rămas, în adâncul sufletului său, acelaşi ofiţer pe care-l ştiam din anii mei fragezi, de liceu militar; la ofiţerul de trupă, în genere, mă refer. Or, între ofiţerii de trupă – sau de front –, promisiunile se ţin întotdeauna. De prisos să mai precizez că întrebările, fără excepţie, le aveam pregătite de ani şi ani. Acum, n-am făcut decât să deschid laptopul, să butonez şi să trec la atac. În vreme ce **Puşa Popa**, tehnoredactora *ProARME*-lor, pe post de asistentă ad-hoc, a luat câteva cadre cu un *Nikon* obişnuit (prima investiţie a redacţiei în cei peste trei ani de existenţă!), trăgând, totodată, şi câteva poze din care una, uşor identificabilă, de altminteri, o reproducem la pagina 7. Prin urmare...

– Cum aţi ajuns ofiţer, domnule colonel?

– Dintr-o ambiţie… M-am ambiţionat şi am dat examen la liceul militar din Câmpulung Moldovenesc, apoi totul a mers ca de la sine, adică am urmat Şcoala militară la Braşov, absolvită în 1980, de unde am fost repartizat direct în trupele de paraşutişti, la cerere, la Boteni, comandant de pluton mitraliere antiaeriene, cea mai mică funcţie… Dar era de căpitan, nu de locotenent-major, ca la colegii mei de promoţie!...

– Da, dar cum v-a venit ideea?

– Ideea? Păi, din discuţiile cu bunicul meu, **Ioan Boeru**, care a fost preot militar în al Doilea Război Mondial, şi care-mi povestea de armată, de ofiţeri… Şi, în afară de asta, mi-a plăcut haina! Am remarcat-o iniţial când veneau în vacanţă elevii din liceul militar, echipaţi în uniforma aceea a lor albastră, cu vipuşcă roşie. Atunci, ştiu că am avut o contră cu tata (**Constantin**, maistru în petrol, *n.n.*), i-am spus că o să ajung şi eu ca ei.

– Vorbiţi-mi despre locurile unde v-aţi născut, unde aţi copilărit, pe unde v-au purtat drumurile ca militar...

– Sunt născut la Comăneşti, că acolo era spitalul, dar de loc sunt din Moineşti; până când am plecat la liceu, acolo am locuit. Apoi, după ce am ajuns ofiţer şi am primit repartiţie la Boteni, am stat doi ani în Titu, o jumătate de an am făcut naveta la Târgovişte, apoi am primit casă în Rahova (Bucureşti, *n.n.*), în vestitul cartier ŢŢM, ţărani, ţigani şi militari…

– Iar acum sunteţi, cum ar veni, giurgiuvean. De ce v-aţi stabilit aici, în oraşul acesta?

– M-am despărţit…, asta a fost, în 2000 am terminat relaţiile definitiv cu fosta soţie, am cunoscut o altă fată şi, când am trecut în rezervă, în 2002, ea mi-a propus să vin aici, lângă Dunăre. Plăcându-mi să pescuiesc, am fost foarte încântat de invitaţie.

– Apropo de pescuit, care este cea mai mare pasiune a vieţii dumneavoastră?

– Pescuitul a rămas... Şi tot de la bunicul am luat microbul! Ştii, e ca la fotbal, cine-l îndrăgeşte de copil, aşa moare.

[1] Fragment din *Valuri de pulbere. Însemnări jurnale (1998–2010)*, o carte planificată să apară în anul de grație 2014, cu ocazia unei aniversări ceva mai speciale.

– Dar ce anume vă place să pescuiți? Şi unde anume, pe lac, în apă curgătoare, pe mare?...

– Sunt pescar de răpitor, fac kilometri întregi pe jos, mă întreţin şi fizic, şi psihic, mă relaxez... Deci, în special ştiucă pescuiesc, şalău, caras, clean, păstrăv, toţi răpitorii din ţara noastră. Uite, chiar acum e deschis la răpitori, a început sezonul la ştiucă, dar n-am permis că, fiind pensionar, îmi vine de la Bucureşti, gratuit. Trebuie să-mi sosească zilele astea, cu poşta.

– Dar mai rentează să pierzi zilele pe lac la preţurile care se practică acum? De fapt, cât a mai ajuns taxa la particulari?

– S-a dus la peste 100 de lei şi măcar de-ai lua peşte! Dar e Dunărea aproape, aşa că am unde să mă distrez. În afară de asta, trei-patru zile pe an mă duc în Deltă. Şi nu mă costă mare lucru, pentru că am foi de drum ca să ajung acolo, iar o dată ajuns, chiar dacă în Deltă, de vreo doi ani, e interzis cortul, am fini acolo, am botezat…

– Ce iubiți cel mai mult pe lumea aceasta, domnule colonel?

– Libertatea! Da, ce mă priveşti aşa? Pe cuvânt, libertatea... Sunt berbec, îmi place să fiu liber.

– Care este cea mai mare performanță a vieții dumneavoastră? Nu contează domeniul, poate să fie şi sexuală...

– Că am terminat activitatea la paraşutişti, efectiv 22 de ani numai în trupe, fără un militar accidentat sau să-i fi fost pusă viaţa în pericol. Asta mi se pare cea mai importantă dintre toate performanţele mele. Am avut şi un mare noroc, ce-i drept, nici măcar o fractură de picior la aterizare...

– Câte salturi ați făcut, per total?

– Eu unul, aproximativ două sute, dar am pregătit foarte mulţi militari, ca instructor, şi comandant fiind, eu săream înaintea lor, să dau exemplu, să capete încredere... Şi erau vremuri când se puteau întâmpla multe, că nu toţi erau cu pregătirea la zi, tot din cauza economiilor, iar vizita medicală a militarilor în termen, inclusiv verificarea lor din punct de vedere psihic, nu era ca la noi, la militarii de carieră.

– ...Mda, nu prea era, dar dacă tot veni vorba de trupele acestea, aşa cum erau ele, adică mai bine sau mai superficial selectate ca şi material uman, deşi ştim bine că la paraşutişti nu era repartizat chiar oricine, uite că s-a cam ales praful, foarte puțini paraşutişti români mai vezi defilând pe la festivități, iar pe trotuarele garnizoanelor nici atât. Care să fie cauza? Cauza pe care doriți s-o comentați dumneavoastră, desigur, că în mare, cine trebuie să ştie o ştie...

– Cred că e subiectiv, destul de subiectiv punctul meu de vedere, da... Ce pot să spun însă este că, din câte s-a văzut şi la televizor, nu?, la revoluţie, paraşutiştii s-au descurcat cel mai bine. Dar asta e, infanteriştii, intrând în subordinea lor după revoluţie, au dat în ei cât au putut, deşi ar putea fi şi subordonarea NATO, că altele sunt obiectivele lor, nu? Sigur, nu pot să spun mai multe, dar ce pot spune însă este că dotarea noastră era şi este mult mai simplă ca la tanchişti, de pildă, sau ca la artilerişti, noi aveam lansatoare ASG-9 – 82 erau calibrele cele mai mari – şi complexul de rachete sol-aer CA-94, mai performant, echivalentul la *Strela*-2 şi la *Stinger*-ul american, dar făcut de români. Ar fi costat mult mai puţin o brigadă de paraşutişti decât una mecanizată, să zicem. Şi cu toate că se băgau mai puţini bani într-o brigadă de paraşutişti decât într-una de alt fel, uite că o brigadă din cele patru, iniţial, apoi trei, apoi niciuna, măcar una să fi rămas, deşi se bate moneda pe raportul economie/eficienţă, uite că se menţin structuri mai scumpe şi mai puţin eficiente, la o adică, în detrimentul celor de care vorbim. Acum, în materie de paraşutism militar, nu mai e decât un fel de şcoală, o companie, ce să faci cu o companie? Ori, repet, cum se duc războaiele lumii de azi, mai importanți sunt paraşutiştii decât tanchiştii sau alţii.

– Paraşutiştii şi vânătorii de munte, în cazul nostru…

– Numai bine că i-au terminat şi pe ei! Lupta de guerilă, asta din spatele frontului, cu localnici motivaţi şi cu militari paraşutaţi, e prezentul, dar cu atât mai mult viitorul.

– Care a fost cea mai grea misiune a dumneavoastră ca ofițer?

– În ‘89, pe 25 decembrie… Aceea a fost misiune reală!

– Dar până atunci?

– Am fost în programul de omologare a armelor din dotarea noastră de care vorbeam mai înainte, al paraşutelor… Atunci, când am sărit cu paraşute neomologate, am văzut moartea de două ori, până în ‘89, dar aia din ziua de Crăciun a fost reală şi grea, de unde şi satisfacţia imensă de la final, că am revenit cu oamenii teferi înapoi, la unitate. Că se putea întâmpla orice, şi chiar dacă nu mi-au fost subordonaţi mie direct, eram cel mai mare în grad...

– Ziceați că ați văzut moartea cu ochii mai înainte, în ce context?

– Prima oară am avut o premisă de accident de paraşutare, nu s-a deschis principala şi a trebuit să deschid siguranţa. Şi până s-a deschis siguranţa **–** toţi spun asta! **–** vezi toată viaţa ca un film, întreg trecutul îţi trece prin faţa ochilor, ca un fulger continuu. Atunci am rămas eu însumi surprins că mă descurc, am prins încredere, am realizat că sunt bun pentru meseria aia, că era treaba de secunde; nu respectai timpul, intrai în pământ, mulţi s-au blocat şi au intrat în pământ din aşa ceva. Am cunoscut comandant de batalion, cu 300 de paraşutări la activ, şi cu doi copii acasă!... I s-a blocat paraşuta şi, automat, s-a blocat şi el. În loc să acţioneze dispozitivul de deschidere a paraşutei de rezervă, a început să strige „mamă-mamă!...” Şi strigând aşa, a intrat în pământ!

– Vorbiți-mi despre generalul Stănculescu, cel cu piciorul de gips... Cum l-ați cunoscut, ce părere v-a făcut atunci, ce părere aveți azi?

– L-am cunoscut în dimineaţa lui 25 decembrie, când a venit să ne ia, pe stadionul din Ghencea, ştiam că e al treilea om ca putere în armată, m-a impresionat când a spus că o să aibă grijă de noi, paraşutiştii, chiar ne-a ridicat moralul. Şi s-a ţinut de cuvânt, a transformat regimentele de paraşutişti în brigăzi, asta în 1991 mai exact, a zis că suntem cei mai buni.

Caricatură de *Octavian Covaci*

– Unde erau dislocate brigăzile acelea atunci, cele patru?

– Caracal, Boteni, Câmpia Turzii şi a mai făcut o brigadă la Bacău, unde nu era nimic. Regimentele, sigur, fuseseră înființate din ordinul lui **Ceauşescu**, în 1980, iar cel de la Boteni, culmea !, fusese înființat şi primise misiunea ca să-l apere pe el. Şi, când colo, a fost taman invers. În ce priveşte părerea mea despre **Stănculescu**, a fost una foarte bună până acum câțiva ani, că doar el a organizat totul acolo, la Târgovişte, el ne-a ajutat, el i-a făcut ofițeri pe toți din echipă, cu excepția celor fără liceu... Dar numai **Stănculescu** şi cel ce i-a urmat, nea **Spiroiu**, ne-a mai avut în grijă, atât, pe ceilalți nu i-a mai interesat de noi. Apoi, mi-am schimbat părerea, că n-a fost chiar aşa, o foarte bună organizare, au fost şi multe hibe, dar luat în mare, faptul că s-a terminat bine totul, asta m-a făcut să-l apreciez.

– V-ați gândit vreodată că omul acela e un trădător, că-şi vânduse comandantul suprem?

– Păi, toți eram trădători!... În jurământul militar pe care-l depuseserăm cu toții, nu?, nu scria clar ce şi pe cine trebuie să apărăm? Deci, nici unul nu a respectat ce jurase.

– De ce? Adică de ce nu ați respectat cerințele acelui jurământ?

– Pentru că am pus poporul în fața lui... La ei ne-am gândit, la români, la popor...

– Ce părere aveți acum, aşa e? Adică, mai rezistă logica de atunci? Stănculescu a trădat, sau a făcut un act de dreptate socială şi istorică, totodată?

– A fost un act de dreptate, da, **Ceauşescu** fiind unul dintre tirani. Cine a trăit în perioada respectivă, ştie foarte bine din ce cauză îl numesc eu acum tiran: a îngrădit libertatea, la televizor numai pe el îl vedeai, el peste tot, totul din şi la ordinul lui, şi degeaba aveai bani dacă nu găseau nimic să cumperi...

– De fapt – întrebarea aceasta e desuetă, ştiu, dar trebuie să v-o pun şi dumneavoastră –, ce avea loc atunci, ce se derula, adică, o revoluție sau „o lovitură militară", cum zice acelaşi Stănculescu undeva?

– A zis-o bine, a fost o lovitură militară transformată în revoluție. Ca orice revoluție, şi aceasta din 1989, a început cu o lovitură, şi dacă s-a implicat armata, este clar că e lovitură militară, dacă nu se implica armata, era civilă... Însă dacă nu se implica armata, nu-l mai dădeau jos pe **Ceauşescu**, asta să fie clar!

– Dar Ceauşescu... Ce credeați despre el înainte şi ce ați crezut despre el când l-ați văzut mai apoi, metaforic vorbind, în capătul îndepărtat al liniei de mira?

– E o întrebare destul de grea!... Deci, toți am fost îndoctrinați, până la un moment dat chiar credeam că este cel mai iubit fiu al poporului. Aşa ni se spunea şi credeam.

Târgovişte, 25 decembrie 1989, ora 14.50, sub rafalele kalaşnikovurilor. *Sic transit gloria mundi...* (captură de pe filmul colonelului Ion Baiu)

Până şi copiilor, la grădiniță, li se spunea una ca asta! Țin minte pentru că fetițele noastre au venit să ne spună acasă şi eu, fiind militar, le-am mai adăugat şi funcția de comandant suprem, că pe asta nu le-o spusese educatoarea. Dar atunci, în '89, s-a schimbat părerea brusc, şi asta având în vedere ce era la Timişoara, cu oameni morți şi toate celelalte... Că mai apoi s-a dovedit că nu erau morți, asta e altceva, dar cert este că diversiunile de genul acela, nu mai spun de emisiunile de la Europa Liberă, au spart îndoctrinarea din noi. Ca să nu mai comentez de moartea generalului **Vasile Milea**, care a făcut să se întoarcă aproape întreaga armată împotriva conducerii supreme, deşi poate nu chiar toată armata; au fost şi unii care au jucat dublu, dar ăştia erau cu grade foarte mari...

– Cam la cine vă gândiți când afirmați, sub rezerva probabilității, că unii cu grade foarte mari au jucat dublu ?

– La **Rus**, la **Mocanu**, la **Voinea** de la armată, care a murit ulterior, la **Eftimie**, comandantul Academiei Militare, care mai târziu s-au hotărât, după ce au fost absolut siguri încotro se-nclină balanța. **Rus**, de pildă, a jucat tot timpul dublu... Pe 27, a venit la Boteni, să-i povestesc lui, personal, ce s-a petrecut acolo, ca să fie sigur care e treaba. A venit cu generalul acela implicat în masacrul soldaților de la Otopeni, îmi scapă numele. De ce a venit la un simplu căpitan, când putea vorbi cu comandorul **Suciu**, comandantul garnizoanei, care ştia toată problema, per ansamblu, nu doar o secvență, ca mine? Treaba a fost că, inițial, ne-am îndreptat spre Ploieşti, fără să avem habar **–** detaliu aflat pe urmă, din discuțiile purtate în timpul cursului de la Academia Militară, de după –, că aveau ordin să tragă! Noroc că am făcut stânga, spre Târgovişte, şi **Rus** şi **Mocanu** au trădat, că acum ştiu precis, dacă ajungeam acolo, la Ploieşti, ne dădeau jos. Nici **Stănculescu** nu cred că a avut încredere în el! Poate că şi asta ne-a salvat.

– Cum v-ați împrietenit cu Domenico?

– L-a adus **D.C.** – eram în academie–, cu propunerea să scrie cartea (*După execuție a nins*, apărută în 1992, iar într-o a doua ediție în 2011, *n.n.*). Era foarte emoționat, şi eu, nu zic, dar mai ales el!... Şi am fost de acord. După care, întâlnindu-ne foarte des, cam o jumătate de oră săptămânal, în medie, ne-am împrietenit.

– Nu mai rețin exact, am citit demult cartea lui, iar acum am zis că să nu mă influențeze şi, ca atare, n-am mai răsfoit-o, dar de acolo rețin, mi se pare, că nu ați aşteptat să se formeze plutonul, ca să comandați, ci v-ați grăbit să trageți…

– Sunt mai multe probleme; eram trei oameni, nu tot plutonul, la pregătirea care s-a făcut înainte de proces, **Stănculescu** ne-a zis clar, îi luăm, îi ducem şi-i împuşcăm, nimic de preot, de comandă, de altceva asemenea; din sala de judecată ne-a zis iarăşi la fel unul, un locotenent-colonel de artilerie, *ceistul* cu insulina, **Gheorghe Ştefan**: „Luați-i şi împuşcați-i !" Eu tot timpul mă gândeam că dacă ceilalți doi nu pun armele la foc automat, se poate întâmpla să ratăm sau cine mai ştie ce, că ordinul era să tragem tot ce era în încărcător. Şi asta e, când am dat comanda „Foc !", eu am şi apăsat pe trăgaci. Şi aşa a fost, unul a tras un singur cartuş, celălalt trei, apoi şi alții... Ce am prevăzut, se întâmplase! Mi-am adus aminte, dacă vrei să ştii, între atâtea gânduri care-mi umblau prin cap, inclusiv de moartea lui **Mussolini**, de partizanul acela, colonelul **Valerio**, care i-a împuşcat, pe el şi pe amanta lui, că a schimbat trei arme până când a dat de una care a funcționat.

– De unde ştiați de Mussolini atunci, unde văzuserăți?

– Citisem recent într-o carte despre viața şi moartea lui şi-mi venise în minte cu atât mai mult cu cât, fiind vorba de pielea noastră, din primul moment, când am realizat ce e cu noi acolo, la Târgovişte, am fost conştient că dacă treaba nu

Walter Audisio, alias colonelul **Valerio** (1909–1973), cel care, la 28 aprilie 1945, i-a executat pe *Il Duce* **Benito Mussolini** şi pe amanta sa, **Clara Petacci**. Mai jos, pistolul mitralieră de fabricaţie franţuzească tip *MAS 38*, calibrul 7,65 lung, seria F 20830, cu care au fost împuşcaţi cei doi şi pe care **Audisio** l-a „împrumutat" de la partizanul **Michele Moretti**, alias **Gatti**, după ce *Thompson*-ul său se blocase. Azi, această armă se află în custodia Muzeului Naţional de Istorie din Tirana (Albania), fiind donat, în 1957, liderului comunist albanez de la acea vreme, chiar de către colonelul **Audisio**. Pistolului-mitralieră aflat în dotarea căpitanului **Boeru** atunci, în 25 decembrie 1989, i s-a pierdut urma deşi, la o adică, n-ar fi prea greu de găsit şi inclus, eventual, în preţioasa colecţie de arme a Muzeului Militar Naţional din Bucureşti. (Sursa foto: http://www.awesomestories.com/assets/walter-audisio)

merge bine, necazurile vor fi foarte mari Adică, dacă nu făceam treaba aia, ne acuzau de trădare şi ne împuşcau pe loc, fără comentarii... Acum, nimeni nu se mai gândeşte la asta, atunci însă, în momentul acela, nu era de joacă. Inclusiv alegerea aşa zisului pluton de execuţie nu a fost ceva, cum să spun, prea simplu, dar acum îmi e limpede că orice interpretare greşită sau executare anapoda s-ar fi repercutat asupra noastră, şi cât se poate de grav. Pentru că, iniţial, **Stănculescu** ceruse cel mai bun om al meu ca să-i păzească pe *ceistul* unităţii şi pe **Dinu** (ofiţer de Securitate, *n.n.*). Apoi, a cerut ca un alt „cel mai bun om" să-l păzească pe el, şi atunci i l-am dat pe plutonierul **D.C.** şi pe încă doi băieţi din echipă, după care a zis că alţii trei „să execute treaba". Nedumerit, în pană şi de alţi oameni, am zis că mă ofer eu, deşi nu eram prea sigur atunci despre ce anume treabă e vorba. Atunci, **Stănculescu** s-a uitat în ochii mei şi a întrebat sec, am mai spus-o de atâtea ori, se ştie: „Eşti în stare, căpitane?" Şi după ce s-au mai oferit şi ceilalţi doi, m-a mai chemat încă o dată şi s-a uitat în ochii mei. Era conştient mai mult decât mine de ceea ce urma să se petreacă şi abia apoi am înţeles de ce: în conflictul sârbo-român, de pe vremea lui **Tito –** scrie în cartea lui **Domenico** –, a avut şi el una ca asta.

– Cert e că v-aţi cam grăbit, de unde frustrarea unora din camarazi, care doreau să participe integral la „festin". Dar, în fine, să trecem peste asta... V-aţi gândit vreodată că aţi putea fi catalogat, efectiv, drept călău?

– Am fost! Primul care mi-a strigat a fost cel de la ***România Mare***, apoi generalul **Găinuşe**, care numai nu plângea, cum de l-am împuşcat pe „tăticul" **Ceauşescu**!, i-a zis lui **Domenico**. Am fost numit aşa şi pe stradă, de un civil, care m-a şi înjurat, arătându-mă cu degetul: „Uite, ăla care l-a împuşcat. Criminalul!" Şi asta la patru-cinci ani după eveniment, când se trăia binişor, totuşi, în România, nu era criză, ca acum.

– Ştiţi cine executa meseria aceasta la români, dintotdeauna? Meseria de călău…

– Da, erau de la jandarmi, oameni pregătiţi anume, după regulament, unii primeau muniţie adevărată, de război, iar alţii de manevră, şi plutonul era mai mare, ca să nimerească…

– În plan psihic, aţi simţit că momentul acela v-a zdruncinat, că v-a tulburat cumva, cândva?

– Nu pot să zic. Până acum, am fost destul de tare. Adică, dorm bine.

– Vreţi să ziceţi că nici azi nu aveţi remuşcări?

– Nu… Nici atunci, nici acuma nu am.

– Credeţi în Dumnezeu?

– Nu! Cred că există ceva, dar nu că se numeşte Dumnezeu, Allah sau altcumva în genul acesta. Trebuie să existe ceva acolo… Sunt un agnostic, cum se spune. Dacă am absolvit liceul militar atunci, în anii aceia, nu pot fi altfel, aşa am fost educat, în spiritul materialist-dialectic, asta e, deşi, paradoxal, cum am spus la început, bunicul a fost preot, în mod firesc trebuia să fiu educat altfel, dar nu s-a întâmplat aşa, dimpotrivă, aveam discuţii extraordinare cu el, cu bunicul, ca să-i demonstrez că Dumnezeu nu există.

– Dacă aţi mai comanda un pluton de execuţie, cum aţi proceda azi?

– N-aş mai accepta. Nu am pregătire de comandant de pluton de execuţie. Atunci, n-aveam cum să ocolesc problema.

– Mulţi dintre cei preocupaţi de detaliile revoluţiei s-au gândit că dumneavoastră, cei implicaţi în astfel de „treburi", ca să le zicem şi noi la fel, aţi fost recompensaţi pentru serviciile aduse... revoluţiei, dar nimeni nu a luat în calcul inerentele pierderi materiale, morale, de imagine, psihofizice, orice… Puteţi vorbi despre aşa ceva?

– Am avut, cum nu... În primul rând că, mai devreme sau mai târziu, toţi am fost marginalizaţi, iar la mine, aproape concomitent, au apărut şi marile neînţelegeri din familie, frica soţiei să nu păţească mai ştiu eu ce din cauza aceasta, apoi copiii. Plus că, în plan profesional, dacă mi-aş fi propus să ajung general, de exemplu, nu puteam, şi asta din două motive: una că aş fi fost acuzat că am ajuns general cu pile, şi apoi, nu suna frumos pentru exterior, ce-ar mai fi urlat unii, care şi aşa au criticat mult procesul şi execuţia, pe toate canalele şi în toate ziarele, dar au uitat istoria lor anterioară, în care au făcut la fel, ba chiar mai rău...

– Care a fost cel mai important, cel mai valoros interviu acordat vreodată legat de eveniment?

– BBC-ului, cu doi ani înainte de realegerea lui **Traian Băsescu**! Reţin că atunci, între altele, m-au întrebat ce părere am despre **Băsescu** şi am nimerit-o! O să fie un tiran, le-am zis, şi, interesându-se de ce cred eu asta, le-am explicat că omul are constituţie militară şi d-aia; un militar de carieră nu poate fi decât un tiran. Eu, la fel aş fi! Asta e construcţia, educaţia, formaţia...

– De ce nu mai vreţi să vorbiţi, mai ales la televiziuni, despre ce s-a întâmplat atunci, în '89? Foştii camarazi de pluton, la plutonul de execuţie mă refer, nu se jenează, deşi erau mai mici în grad, cu bagaj de informaţii limitat, nu se jenează, nu ratează nici-o oportunitate.

– O fac pe cont propriu şi este problema lor. Eu consider că se cunoaşte tot despre proces şi despre revoluţie, n-a rămas nimic din ce trebuia să fie devoalat, deşi lumea nu crede. Că şi acum mă mai întreabă câte un ziarist dacă nu cumva

mai am vreun as în mânecă. Nu, ce aş putea să mai am? Am ținut să fiu corect, să spun totul de la bun început. Şi mă mai gândesc la familie, mai ales că, acum, lumea o duce cum o duce şi, uitându-se la nume, poate se gândeşte că şi din cauza mea e cum e... În ziua de azi, este posibil orice.

– Vă mai întâlniți cu camarazii de atunci? Ați mai păstrat legătura?

– Da, cu toți țin legătura, ne sunăm dacă sunt probleme, şi uneori chiar sunt; am avut unul cu hepatită tip C, eu i-am dat telefon doctorului **Verdeş**, cel care l-a consultat pe **Ceauşescu** înainte de proces, şi respectivul l-a adus la Spitalul militar de la Sibiu, prin **Stănculescu**. Tot **Stănculescu** i-a făcut rost şi de medicamentele de care a avut nevoie, că în țară nu se găseau**.**

– De ce v-a fost teamă cel mai mult şi mai mult în misiunea aceea?

– Am zis!... Inițial m-am gândit că amândoi colegii de echipă, **D.** şi cu **T.** (sergentul-major **O.G.**, *n.n.*), pe ultima sută de metri, să nu refuze să tragă, după care mi s-a inoculat ideea că s-ar putea să mi se blocheze arma, ca la **Mussolini**. Cel mai frică, de-asta mi-a fost!

– V-ați gândit vreodată că ați putea fi lichidat, fie din răzbunare, fie din principii *kaghebiste*, ca să zic aşa, pentru ştergerea urmelor?

– Am fost avertizat, dar nu cred să se întâmple. De mai mulți am fost avertizat, şi între primii s-a aflat un tip, fost aghiotant al unui general care, pe când eram cursant în Academia Militară, prin 1991–1993, m-a întrebat aşa, insinuant, cum de am curaj ca să merg pe jos... Că la academie, şi nu numai, veneam pe jos şi plecam pe jos. Până şi generalul **Kemenici** mă întreba, destul de intrigat, cum de sunt aşa de degajat. Ăştia, la Târgovişte, am realizat după aceea, au simțit mai multă teamă decât noi, deşi ei nu au avut treabă cu **Ceauşescu** decât că l-au ținut acolo, l-au găzduit sau, cum a spus unul dintre ei, l-au protejat de furia revoluționarilor…

– L-ați visat vreodată pe Ceauşescu, sau pe amândoi, deci şi pe Elena Ceauşescu, în timp ce cădeau sub gloanțe ori altcumva?

– Da, de vreo trei ori! Şi de fiecare dată exact una şi aceeaşi problemă mi-a apărut, că aveam în minte cum s-a întâmplat filmul de dinaintea execuției, şi tot reverificam arma, dacă va funcționa sau nu va funcționa. Dar treabă de câteva secunde, în somn...

– Dacă am trăi în Evul Mediu şi ar fi război, iar dumneavoastră ați fi tot militar, cu care armă ați prefera să luptați?

– Sabie! Îmi plac cuțitele…Arcul mi-ar plăcea, iarăşi...

– Dar azi, la ora de față, ce armă preferați cel mai mult?

– Nu folosesc, deci ce să prefer? Singura armă pe care o colecționez, pe care o mai cumpăr şi, uneori, o mai ofer cadou, este cuțitul. Dar mă gândesc să-mi fac singur o arbaletă, pentru tir sportiv. Şi ideea în sine mă atrage, că nu e chiar simplu, mecanismul ei este destul de greu de făcut.

– Ce ştiați dumneavoastră în plus față de ceilalți din „pluton”?

– Din plutonul de execuție, inclusiv cei doi au ştiut totul, pentru că ei erau cei care-l păzeau pe **Stăculescu**, începând din clipa când a ne-a fost făcută prima pregătire, apoi când am trecut în revistă sala de judecată, locul execuției… Plus că auzeau tot. N-au ştiu ce s-a întâmplat în sala de judecată, că acolo am fost doar eu, asta numai dacă n-au ascultat pe la uşă. Şi n-au ştiut că l-am pus pe **C.B.** să-i păzească pe *ceist* şi pe colonelul **Dinu**, securistul…

Foto: *Puşa Popa*

– Vi s-a reproşat, de către târgovişteni, că față de ei ați fi primit bani mulți, favoruri şi altele la care ei n-au avut acces. Care e realitatea?

– Da, târgoviştenii au fost tot timpul cam cârcotaşi, ei au trăit cu impresia că noi, cei din Bucureşti, am fost mai favorizați, deşi nu au fost aşa. Ministrul **Spiroiu** şi revoluționarii ne-au ajutat, atât...

– În afară de nişte prime pentru îndeplinirea misiunii, ca să zicem aşa, ce alte beneficii ați mai avut?

– Am fost în Italia, la Campionatul mondial de fotbal, ca recompensă, dar şi **Kemenici** şi cu **Zamfir** – de la Târgovişte – au fost, pe când de la paraşutişti am fost numai eu… Dar **Kemenici** şi tot completul, când a fost treaba cu avansările, i-am trecut şi pe ei, au primit şi pământ, iar când a fost să se dea maşini, i-am trecut şi pe ei pe listă, ca să nu se supere.

– Ce ştiți despre ceilalți membri ai „comandoului”, opt cu dumneavoastră, cu ce s-au ocupat între timp şi ce fac ei acum?

– Toți au ieşit la pensie… Şi, în mare, doi dintre ei, cei mai tineri, au ajuns comandanți de companie, unul, **I.**, a ajuns comandant de batalion, un altul a ajuns tot ofițer, iar **D.C.**[2] a terminat dreptul şi nu ştiu dacă mai lucrează, dar se zvonea că ajunge secretar de stat la revoluționari. Oricum, el a fost mereu un visător, dar asta e viața! În rest, ce să zic, în afară de **D.**, care mai sărea calul, restul au stat în banca lor, aşa ne-am şi înțeles, să rămânem ascunşi, dacă e posibil, că e mai bine aşa. Că nu s-a întâmplat chiar aşa, că unii au mai dat în mine când au prins ocazia, mă refer la lovituri pe la spate, asta e de discutat, cert e că toți privim subiectiv înapoi, la ceea ce s-a întâmplat, mulți şi exagerăm, alții au uitat, iar unii țin minte altceva. Dacă vor citi ce am zis aici, m-ar contrazice imediat, deşi sunt amănunte minore, care n-au legătură cu marea dramă care a fost acolo. Mai ai multe-ntrebări?

– Întâmplător, una singură, ultima: Este ceva ce ați fi dorit neapărat să-mi mai spuneți în legătură cu subiectul discuției noastre de azi, de acum, şi am omis sau nu am ştiut să vă întreb?

– O chestie interesantă în proces, pe care am remarcat-o şi eu, oarecum surprins, şi apoi le-am spus-o la toți, la ziarişti mă refer... Este vorba despre momentul preliminar execuției, când s-a pus problema ca să-i ducem la zid pe rând, să-i împuşcăm separat, începând cu el. Atunci, ei înțelegând cum se pune problema, s-au opus, ca să spun aşa, insistând să moară-mpreună, ea îndeosebi, şi asta a şi rămas, până la urmă, ca un fel de ultimă dorință a lor, ca şi condamnați. Se iubeau foarte mult, asta da..., atunci am văzut! De aceea au şi insistat, aproape că ne-au rugat...

– Şi, nu v-a fost milă?

– Milă? Era vorba de pielea mea, ce milă să mai am!

– În procente, cât de sincer ați fost în interviul acesta?

– Sută la sută.

[2] Din pură precauție, întrucât nu i-am putut contacta, în ce-i privește pe ceilalți membri ai de acum celebrului comando care a executat cel mai delicat ordin pe timpul evenimentelor din decembrie 1989, am preferat să le dăm doar inițialele. (*n.a.* D.G.)

Din hronicul bătăliilor româno–române
(Finta, 17/27 mai 1653)

de **Mihai Dragnea**

Cronicarul şi arhidiaconul sirian **Paul de Alep** (n. 1627–d. 1669), care a călătorit şi prin Moldova, ne oferă date importante în legătură cu războiul dintre domnitorul moldovean de origine aromână **Vasile Lupu** (n. 1595–d. 1661) şi cel muntean, **Matei Basarab** (n. 1580–d. 1654). Despre **Vasile Lupu** aflăm că a fost sprijinit de cazacii lui **Bogdan Hmelnițki** (c. 1595–1657), iar **Matei Basarab** de trupele lui **Gheorghe Rákóczi al II-lea** (n. 1621–d. 1660) şi de sârbi, bulgari, greci, albanezi şi turci. După ce a intrat în Muntenia, unde a prădat şi a jefuit o bună parte din țară, trupele lui **Vasile Lupu** şi cele căzăceşti au fost nimicite de către oştile lui **Matei Basarab** şi aliații săi.

Iată ce ne spune **Paul de Alep** în „cronica" sa despre sângeroasa bătălie: „În această zi, am primit vestea că domnul [țării] Vasile şi ginerele [său][1] cu oastea cazacilor au fost înfrânți şi că o luaseră la fugă. Pe când ne aflam în siguranță şi auzeam în fiecare zi că ei învinseseră în patru rânduri pe unguri şi pe munteni, pe care îi măcelăriseră grozav, iată că dintr-o dată ştirile au ajuns înfiorătoare; oamenii s-au întors în mănăstiri. Atunci au sosit pe rând oştile căzăceşti învinse şi fugărite; pe de altă parte a venit ştirea că domnul şi ginerele lui au dispărut; dar marți înainte de Rusalii[2], au sosit pe neaşteptate şi au intrat în curte într-o stare jalnică. Ei au înştiințat îndată pe Hmelnițki despre cele întâmplate. S-a confirmat atunci că ştirea că învinseseră de patru ori pe unguri, armata […] muntenească şi pe sârbi[3] şi că nimeni nu li s-a putut împotrivi pînă ce s-au apropiat cale de o zi de drum de Târgovişte, [oraşul de] scaun al domnului Țării Româneşti. Matei Voievod a ieşit [din oraş] şi a pornit împotriva lor cu o oaste mare, alcătuită din munteni, unguri, sârbi, greci albanezi, bulgari şi turci[4]. Atunci, seimenii lui Vasile Grecul[5] s-au năpustit asupra lor[6] şi când au ajuns la cortul domnului, l-au prădat şi au împuşcat pe Matei Voievod în picior[7] cu un glonț care a doborât calul pe care călărea. Însă el a rezistat până seara [când] şi-a scos cizma plină de sânge. Îndată a încălecat pe alt cal pentru a continua lupta. Întreaga sa oştire se învoise să se închine şi să se supună lui Vasile şi cazacilor, dar în clipa aceea Domnul nostru, care schimbă vremurile, a trimis tunete, fulgere, trăznete, ploaie şi grindină mare ca pietrele, asupra oastei lui Vasile şi a cazacilor, căci vântul le era potrivnic[8]. Însă moldovenii au trădat şi ei şi au fost învinşi, iar cazacii nu-şi mai puteau slobozi puştile din cauza ploii mari. Atunci oastea munteană a descărcat asupra lor lovituri de tun şi de puşti şi i-a atacat. Moldovenii au fost primii care au luat-o la fugă, urmați de cazaci care s-au întors învinşi, pe când muntenii, urmărindu-i cu sabia la şold, i-au măcelărit cumplit. A fost [...] un ceas de jale. Muntenii n-au încetat să-i nimicească timp de trei zile, luând pe mulți în prinsoare. Cât despre cei care au scăpat cu fuga şi au venit la Iaşi, aceştia şi-au aruncat toate armele pentru a se ascunde.

Călăreț valah din Evul Mediu, după Richard Brzezinski, *Polish Armies 1569–1696 (2), Men-at-Arms,* **Osprey Publishing, 1988.**

Domnul Vasile şi ginerele său şi câțiva oameni au scăpat apucând drumul Galaților, apoi acela al Moldovei, [mergând] pe căi neumblate, de teama urmăririi. Înfrângerea lor s-a întâmplat în după-amiaza [zilei] de marți, înaintea

[1] Timuş Hmelnițki (1632–1653), fiul hatmanului cazacilor zaporojeni. Avea să moară la Suceava, în 15 septembrie 1653, în legătură directă cu urmările Bătăliei de la Finta (n. red.).

[2] 19 mai 1653.

[3] Este vorba de mercenarii sârbi din armata lui Matei Basarab, aşa-numiții seimeni.

[4] Despre oastea lui Matei, în care predominau curtenii, vezi M. Costin, *Opere*, p. 153.

[5] La origine, Vasile Lupu este aromân din Albania, zona Epirului. După alte surse, el s-ar fi născut în Arbănaşi, un sat din Bulgaria, în care au emigrat mai mulți albanezi şi aromâni din Epir.

[6] Este vorba de lupta de la Finta (17/27 mai 1653). Vezi Miron Costin, *op. cit.,* p. 153; *Letopiseţul Cantacuzinesc*, p. 110–112; G. Kraus, *op. cit*., pp. 157–159; Hurmuzaki, V/1, p. 19–20 etc.

[7] Fapt confirmat de M. Costin: „Au nemerit şi pre Matei Vodă cu un glonț de sineţu aproape de încheietura genunchiului" (Miron Costin, *op. cit.,* p. 154).

[8] De o asemenea furtună vorbeşte şi *Letopiseţul Cantacuzinesc* şi M. Costin, *Opere*, p. 154. După o altă informație, în timpul luptei „s-a pornit o ploaie mare şi le-au udat (cazacilor) iarba de puşcă", ceea ce a uşurat victoria lui Matei Basarab (*Relațiile istorice dintre popoarele U.R.S.S. şi România în veacurile XV – începutul celui de al XVIII-lea*, II, 1633-1673, Moscova 1968, p. 240).

joii Înălțării[9]. Vestea a sosit la Iaşi în trei zile, deşi din Moldova până în Țara Românească este o distanță de zece zile de marş. Intrarea domnului, după cum am spus mai înainte, a avut loc într-o marți cu opt zile înaintea Rusaliilor. Ostaşii cazaci care au supraviețuit au rămas trei zile, apoi s-au întors în țara lor din cauza marii ridicări a prețurilor care a avut loc în zilele acelea, căci li se vindea o pâine mare, rotundă, cu un piastru. Timuş, fiul lui Hmelnițki, a rămas câtva timp acolo, apoi a plecat, pentru a se duce la tatăl său, căci se aştepta să-i trimită ajutoare. Dar nu i le-a trimis pentru că [tatăl său] era supărat pe el. Vasile [Lupu] a rămas singur, fără nimeni lângă el. În fiecare clipă se spunea că duşmanii săi veneau cu o armată ca să îl ia pe neaşteptate într-o noapte; şi a doua rătăcire era mai rea decât cea dintâi. [Şi] el şi noi eram într-o spaimă necurmată, tot timpul, noaptea şi ziua. Cât despre doamna, fiul său, averea sa şi toate bunurile sale[10], el trimisese să i le ducă prin Polonia şi Camenița […] şi le aşezase într-o cetate întărită de piatră care atârna de el, numită Suceava. El a strâns acolo băuturi şi alimente multe, de teama unui fapt care de altfel s-a şi întâmplat."

[9] 17 mai 1653.

[10] Tezaurul lui Vasile Lupu, depus mai întâi la Cetatea Neamțului (Miron Costin, *Opere*, p. 143) şi apoi la Suceava, era apreciat la două milioane de galbeni (Hurmuzaki V/1, p. 6; vezi şi G. Kraus, *Cronica Transilvaniei*, p. 155).

ProARME vă recomandă

REVISTA HIPERBOREEA

Hiperboreea, o publicație culturală on-line, cu apariție în prima zi a lunii, axată pe studii, articole, recenzii sau sinteze legate de istorie, arheologie, antropologie, religie, mitologie, filosofie, critică literară, filologie, lingvistică, arte audio-vizuale sau evenimente culturale româneşti şi internaționale.

www.revistahiperboreea.com

Bibliografie

Călători străini despre Țările Române, vol.VI, partea I, îngrijită de M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976, p. 87-88.

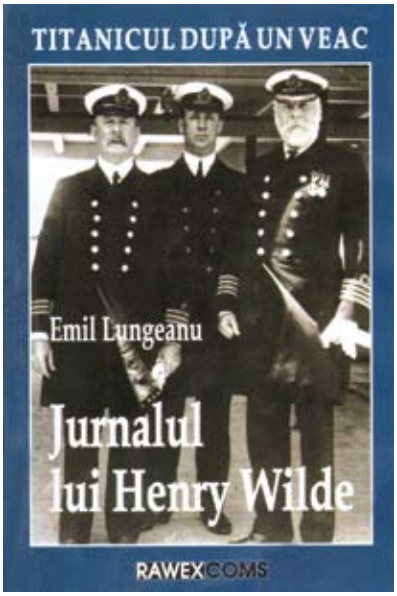
Semnal

La un veac după *Titanic*

Aparent lesne şi totuşi destul de dificil să prezinți recenta carte a lui **Emil Lungeanu** – „Titanicul după un veac. Jurnalul lui Henry Wilde" – apărută la Editura RawexComs din Bucureşti, în acelaşi an în care **James Cameron** a lansat noua versiune 3D a filmului omonim, *Titanic*, la 15 ani după cea originală (recompensată, în 1997, cu nu mai puțin de 11 premii Oscar). Meritul autorului derivă şi din amănuntul că a publicat-o cu un an înaintea comemorării centenarului naufragiului celebrului pachebot (14 aprilie 1912). Plus că noutatea abordării poate stârni curiozitatea oricărui gen de cititor, căci ne aflăm mai degrabă în fața unei ficțiuni, în speță a unui roman scris sub formă de jurnal, o mărturie imaginară plină de realism însă şi atribuită ofițerului secund, **Henry Wilde**, prezent la bordul vasului în prima şi ultima lui cursă.

Desigur, un astfel de roman este solid raportat la sursele documentare, unele rămase necunoscute, altele uitate, şi aşa se face că puțini dintre noi mai ştiu că *Titanicul* a avut încă doi „frați" identici – *Olympic* şi *Gigantic* (redenumit mai târziu *Britannic*) –, toate cele trei pacheboturi de lux aparținând companiei *White Star Lines*, proprietatea magnatului **J. P. Morgan**. Plecând de la suspiciunea care planează de zeci de ani asupra tragicului naufragiu, anume că în călătoria fatală printre ghețuri era, de fapt, trimis geamănul *Olympic*, care tocmai ce fusese avariat cu două luni înainte de însuşi impetuosul şi venerabilul căpitan **E. J. Smith**, care se afla acum, în mod surprinzător, la comanda aşa-numitului *Titanic*, în vreme ce cupidul proprietar al liniilor maritime îşi calculase în acest fel şansele încasării unei asigurări care putea face nava mai rentabilă, deci pe baza acestor ipoteze de lucru, autorul îşi invită cititorii într-un autentic voiaj transatlantic, şi aceasta din perspectiva zbuciumului sufletesc al unui personaj real, suspansul şi ritmul devenind din ce în ce mai alerte pe măsură ce ne apropiem de tragicul deznodământ, relatările secundului **Wilde** fiind adesea presărate cu elemente precise ale arhitecturii vasului şi noțiuni de navigație tipice, evident, unui limbaj marinăresc. Şi, după cum reiese din consemnările făcute cu conştiinciozitate, într-un caiet, de-a lungul călătoriei, eroul îşi pune tot felul de întrebări care au darul să ne conducă la o concluzie cel puțin interesantă. Pentru că, între altele, secundul se întreabă de ce numele de pe bordajul *Titanicului* fusese scris în grabă, de mântuială; de ce obiectele de inventar de pe cele trei pacheboturi nu erau personalizate cu numele acestora; de ce, după ultima escală, cea de la Queenstown, din 11 aprilie, magnații invitați nu s-au mai reîmbarcat pe navă şi multe altele asemenea, care nu fac decât să certifice ipoteza unei fraude de asigurare puse la cale prin substituirea navelor gemene.

Pentru a conferi un plus de autenticitate romanului său, **Emil Lungeanu** a păstrat nealterate multe din elementele biografice şi istorice adunate din arhivele companiei maritime *White Star Lines*, din presa vremii şi din mărturiile luate de comisia de anchetă a catastrofei în care au pierit 1.514 din cei 2.224 de pasageri aflați la bordul transatlanticului. Câteva fotografii reproduse la sfârşitul cărții reliefează campania de promovare agresivă a pachebotului făcută în epocă, prin dimensiune, dotări şi tehnologie *Titanicul* fiind considerat un vas imposibil de scufundat.

O singură nelămurire ar putea să planeze, totuşi, asupra cititorului, incitându-l, în acelaşi timp, să parcurgă pe nerăsuflate acest roman de mici dimensiuni: cum a supraviețuit, oare, jurnalul secundului **Henry Wilde** în condițiile în care însuşi naratorul şi-a pierdut viața în acest naufragiu? Neîndoios, acesta este un artificiu literar la care cred că a recurs cu abilitate autorul pentru ca lectura să fie incitantă şi agreabilă deopotrivă. (**Puşa Popa**)

Pe urmele celui de-al patrulea as

de **Puşa Popa**

Era într-o splendidă zi de mai când am păşit pentru prima oară în casa doamnelor Sanda Oprescu şi Ana Maria Vizanti, mamă şi fiică, pornită fiind pe urmele fostului pilot de odinioară Dan Vizanty (9 februarie 1910, Botoşani–12 noiembrie 1992, Paris), cel de-al patrulea as din istoria aripilor româneşti – după Constantin „Bâzu" Cantacuzino, Alexandru Şerbănescu şi Ioan Milu –, cu 16 victorii aeriene în timpul celei de-a doua conflagrații mondiale, cele mai multe împotriva americanilor. Am fost întâmpinați, totodată, de Tedy, un pechinez tare drăgălaş şi deloc cuminte, fiind conduşi într-un living ai cărui pereți păreau că respiră aerul tipic locuințelor din perioada interbelică, tablourile grele, în ulei, ale strămbunilor familiei, atrăgându-mi cu deosebire atenția. Cum „misiunea" mea era să aflu câte ceva despre eroul şi, în fond, desăvârşitul profesionist al manşei care a fost Dan Vizanty, în vreme ce pe însoțitorul meu îl interesau în mod special cuceririle sale de aici de pe pământ, adică soțiile – a avut nu mai puțin de cinci! – şi amantele, înarmată cu blocnotesul, am urmat-o pe Ana Maria undeva sus, la primul etaj, într-un birou cu bibliotecă, loc ce mi s-a părut a fi dintr-o ochire un fel de sanctuar… vizantyan: fotografii, insigne şi brevete înrămate, unul dintre tablouri captându-mi atenția, întrucât conținea şi miniatura Ordinului „Mihai Viteazul" pe care pilotul o purtase la gât până la moarte, peste tot în lume, inclusiv la Paris, în loc de cruciuliță.

Aveam în față, pe birou, un album cu câteva fotografii în care Ana Maria Vizanti pozase, alături de tatăl ei, într-un interval de aproape o viață. Priveam şi ascultam. O ascultam cu nesaț în timp ce, tot căutând prin rafturi şi sertare, scotea tot felul de dosare şi mape în care adunase, cu prețuită grijă, brevetele tatălui ei – de la cel de sublocotenent şi observator aerian (1931), până la cel locotenent comandor (1945) –, medalii, înalte ordine şi decorații („Virtutea Aeronautică" cu spade, „Coroana României" cu spade, „Mihai Viteazul" clasa a III-a ş.a.), brevete semnate de regele Mihai I al României, carnetul de zbor, fotocopii după diverse articole în care îi erau mediatizate isprăvile, mai ales misiunile aeriene de anvergură din zilele incandescente ale celui de-al Doilea Război Mondial, cu deosebire atrăgându-mi atenția materialul publicat în martie 1944, în nr. 59 din „Aripi româneşti" şi intitulat *102 Victorii* şi, mai ales, cel care poartă un titlu mai mult decât edificator pentru ceea ce a reprezentat cu adevărat lupta şi sacrificiul şoimilor noştri de acum aproape şapte decenii: *Adevărații liberatori* (în „Curentul"/mai 1944). Dintre fotografii, una anume, extrem de luminoasă, în alb-negru, cu Dan Vizanty vorbind la telefon, mi-a stârnit şi mai mult curiozitatea. Instantaneul fusese făcut, aveam să aflu, exact în vara lui 1944, înainte de 23 august, în biroul lui de pe aeroportul Popeşti-Leordeni. Avea, aşadar, 34 de ani, era în culmea gloriei şi poate că şi de aceea zâmbea precum Humphrey Bogart, pozând ca un veritabil artist… Intuiție precisă, întrucât imediat am mai aflat cum, născut într-o familie cu rădăcini în Grecia, cândva patria artei dramatice, în timp ce mergea la Liceul de Stat din Vatra Dornei, în 1929, a dorit să se facă actor, fapt pentru care s-a înscris şi la Conservatorul de Artă Dramatică din Iaşi, la clasa actriței Agatha Bârsescu (1857–1939). Cochetase, aşadar, pentru scurt timp, cu actoria, şi chiar dacă mai târziu paşii l-au purtat pe altfel de scene, nu va renunța niciodată la această pasiune. Fiica lui îşi aminteşte, de altminteri, când

şi când, cum îi recita nu o dată, în copilărie, pasaje întregi din Cyrano de Bergerac, personajul său preferat. Fapt ce a determinat-o la un moment dat, involuntar, să exclame cu nedisimulată mândrie: *Dacă teatrul a rămas fără un actor virtuoz, aviația română a câştigat cu siguranță un pilot de elită*. Destinul său, deci, avea să fie legat pentru totdeauna, chiar dacă, practic, numai până la 37 de ani, de o cu totul şi cu totul altă artă: aceea a zborului, nu mai puțin interesantă decât teatrul. Aşa se face că, în 1929, reuşeşte la Şcoala Militară de Aeronautică „Regele Carol al II-lea", pe care o va absolvi, în 1931, cu gradul de sublocotenent aviator. În acelaşi an, obține mai întâi brevetul de observator aerian, apoi, în 1932, şi pe acela de pilot militar, într-un final fiind brevetat pilot de vânătoare (1934). Iar la 16 octombrie 1936, cu ocazia aniversării regelui Carol al II-lea, este înaintat la gradul de locotenent, fiind repartizat la Flotila de Luptă, cu baza pe aerodromul Bucureşti–Pipera. Aproape trei ani mai târziu, la 17 aprilie 1939, devine căpitan, grad cu care va face întreg războiul. În acelaşi an, la 25 octombrie, de ziua regelui Mihai I, este numit comandant al Escadrilei 43 Vânătoare. Şi, totuşi, pentru ce anume avea să intre el în istoria aviației? Evident, pentru faptele de arme din anii războiului. Ana-Maria abia aştepta să-mi explice totul, pe bază de documente, evident, deşi e perfect conştientă că o undă de subiectivism, orice ar face, tot se mai poate strecura pe ici, pe acolo.

Prin urmare, în perioada iunie 1941 şi august 1942, Dan Vizanty făcuse campania de la Odessa comandând Escadrila 43 Vânătoare, dotată cu avioane PZL-11F, executând peste 50 de misiuni de război. Apoi, de la 1 august 1943 până la 23 august 1944, a fost comandantul Grupului nr. 6 Vânătoare (Escadrilele 59, 61 şi 62, cu baza inițial pe Pipera, apoi pe aerodromul Popeşti-Leordeni), dotat cu aparate IAR 80 şi IAR 81, care avea ca misiune apărarea Bucureştiului şi a zonei petrolifere Ploieşti. În timpul raidurilor anglo-americane, unitățile de sub comanda sa au doborât în total 91 de avioane de bombardament cu 4 motoare şi 45 de avioane de vânătoare, din care personal a distrus 12 „fortărețe" („Liberator", cu patru motoare) şi trei avioane de vânătoare. Vârful de sarcină avea să fie atins în acel iunie de pomină, anul de grație 1944, în ziua de 10, când, aflat la comanda Grupului 6 Vânătoare, căpitanul aviator Dan

Vizanty a scos din luptă, împreună cu camarazii săi, nu mai puțin de 24 de avioane americane. De la 23 august 1944, a comandat Grupurile 1 şi 6 Vânătoare, aflate pe aerodromurile din Bucureşti, şi şi-a asumat răspunderea unor importante misiuni până la reluarea legăturilor cu comandamentele superioare şi reorganizarea aviației. Numai în primele zece zile de la întoarcerea armelor a scos din luptă, cu unitățile sale, 25 de avioane germane de toate categoriile. La scurt timp, în cadrul Corpului Aerian Român, Dan Vizanty a făcut şi campania din vest (Transilvania, Ungaria, Cehoslovacia), comandând Grupul de Vânătoare nr. 1 (de la 8 septembrie 1944 până în august 1945). La încheierea războiului, el a totalizat 16 victorii aeriene (sau 43, conform sistemului prevăzut de Statul Major al Aerului, Secția a II-a, care lua în calcul numărul de motoare al aparatului doborât) şi peste 4600 de ore de zbor.

Eram uluită...! Ana Maria Vizanti îmi spunea toate aceste amănunte pe nerăsuflate. Şi totuşi mi-ar fi plăcut să-mi povestească mai mult despre Vizanty-tatăl decât despre pilot, oarecum cunoscut în anii din urmă, când ea însăşi, remarcând suspecta tăcere a autorităților când vine vorba despre eroii țării, mai ales despre cei de pe frontul de est, de acum şapte veacuri, şi-a asumat misiunea sfântă de a-l readuce-n atenția tinerei generații. Cu gândul la Vizanty-tatăl, aşadar, m-am agățat de o altă fotografie, una în care fiica lui, pe atunci o copilă abia, de opt–nouă ani, poza fericită, în timp ce el o ținea protector, de după umeri. Am aruncat un ochi la chipul copilei care îmi zâmbea din fotografie şi, apoi, involuntar, mi-am ridicat privirea la femeia din fața mea. Şi atunci, ca şi acum, am realizat că-l iubea şi idolatriza deopotrivă pe bărbatul acela care-i dăruise un strop de afecțiune paternă într-un timp pe care ea nu-l conştientizase cu adevărat,

poate, atunci. Căci, după doar primii doi ani de la naşterea ei decolase, cum ar veni, către alte zări... Surprinsă şi ea, oarecum, Ana Maria a părut că cedează insistențelor mele, spunându-mi în treacăt cum, după divorțul părinților, ani şi ani la rând, ea încă îl aştepta cu nerăbdare în fiecare dimineață de duminică, pentru o plimbare prin parcul Herăstrău. Şi nu o dată aşteptarea a fost zadarnică. Dar şi când apărea, în sfârşit, întreaga lume, parcă, începea să cânte. Căci Dan Vizanty, indiferent de vreme, nu ştia niciodată ce este tristețea. Şi, la urma urmei, pentru ea va rămâne, oricum, acelaşi tată vesel, care îşi câştiga numaidecât simpatia celor din jur, şi cărora li se adresa cu *Mon cher*, inclusiv soldaților le spunea aşa. Un apelativ poate nu tocmai original, dar care mai apoi, cum se întâmplă nu o dată în viața cuiva, îi va deveni un fel de al doilea nume; camarazii săi din aviație şi prietenii aproape că i-l şi uitaseră pe cel real.

Într-un târziu, când aproape că venise vremea să plec, Ana-Maria Vizanti mi-a arătat amuzată, dar şi încântată, trei publicații cu tatăl ei în rol de vedetă, pe prima copertă, între care două erau cunoscutele reviste ale vremii „Aripi românești" (din iunie 1944) şi „Realitatea ilustrată" (august 1944). Într-adevăr, un tip fermecător acest Vizanty, dar şi un artist desăvârşit. Artist acolo sus, pe cer, în fața mitralierelor şi tunurilor inamice, dar şi pe pământ, în fața obiectivului foto, pozând ca un veritabil actor. Mai ales că avea şi motive, fiind vorba, desigur, despre o recompensă meritată ca urmare a vreunei noi isprăvi. De altminteri, acesta este şi mesajul textului care însoțeşte ilustrația din „Aripi românești": *Comandantul comunicând mascotei victoria zilei* (mascota fiind un cățeluş oarecum aidoma lui Tedy, adică la fel de mic şi simpatic numai că alb şi pufos ca zăpada).

Pentru faptele sale, Dan Vizanty a primit Ordinul „Mihai Viteazul" clasa a III-a (la 3 octombrie 1944). Brevetul acestei inestimabile decorații, recuperat întâmplător târziu de tot, dintr-o pivniță părăsită, se odihnea acum pe biroul din fața mea. Evident, nu m-am putut abține să nu-l ating cu vârful degetelor. În vreme ce Ana-Maria, încă scotocind prin sertare, amintea, în treacăt, cât de marginalizat fusese tatăl ei după instalarea comuniştilor la putere, când pentru eroismul şi devoțiunea lui va fi „răsplătit" cu câțiva ani de închisoare, motivul din acte fiind unul clasic: „uneltire contra noului regim". Şi totuşi, după cum scăpase din zecile de încăierări cu inamicii de odinioară, va scăpa şi din puşcăriile comuniste. Ca să pornească într-o nouă aventură. Şi aşa se face că atunci când Ana Maria Vizanti împlinea 20 de ani, tatăl ei, fostul pilot de vânătoare, profitând de împrejurarea că mai mulți cercetători şi militari de profesie inițiaseră un ambițios proiect privind istoria aviației române, şi-a asumat misiunea, deloc simplă, de a scoate la lumină documentele aflate în arhivele de la Paris, pe care a şi îndeplinit-o cu succes. Desigur, cineva avea să garanteze pentru el, cum era regula în acele vremuri, că se va întoarce acasă, la fiica lui. Avea să fie o iluzie şi un motiv de tristețe pentru foarte mulți. La 67 de ani, Dan Vizanty se hotărăşte să se stabilească definitiv în marea metropolă europeană, care l-a primit, de altfel, cu brațele deschise, recunoscându-i meritele incontestabile. De pildă, la 1 iunie 1977, a fost onorat cu *La médaille d'argent de la ville de Paris* (Medalia de argint a oraşului Paris), distincție care i-a fost oferită de însuşi primarul de atunci al Parisului, Jacques Chirac. Temerarul pilot nu a ezitat, va să zică, să înceapă o nouă viață, este adevărat că nu singur. Aceasta este însă o cu totul altă poveste. Până una-alta, la 12 noiembrie 2012, Sanda Oprescu, Ana Maria Vizanti şi câțiva vechi camarazi vor comemora 20 de ani de la dispariția eroului. Oare, aviația română îl va sărbători tot prin tăcere?

Paris (Fontainebleau), vara anului 1990, în compania fiicei sale, Ana Maria, şi a ultimei soții, enigmatica Lou Jitaru.

Ultima zi de balanță, întâia zi de scorpion (I)

de **Dan Gîju**

Norocul proscrisului

Sanda Oprescu… O respectabilă doamnă din fostul Mic Paris, actualmente bulversantul nostru Bucureşti, cu clădirile lui tot mai anapoda, răsărite unde vrei şi unde nu vrei, înghesuite, învechite şi, totodată, în interminabilă modernizare, cu străzile lui denivelate, sufocate, sufocante şi negre, cu femei frumoase, studente sexi, ţigănci ofilite, dar şi în plină splendoare, înconjurate de flori la colţ de cartier şi tot restul... O cunoscusem relativ demult şi în legătură directă şi exclusivă cu un material pentru revista *Viaţa militară* în care doream să-l evoc pe asul Dan Vizanty, spaima Liberatoarelor americane de mai ieri[1], unul dintre primii noştri patru piloţi ca valoare – vorbesc despre piloţii de la vânătoare – din al Doilea Război Mondial. Îi fusese cea de a patra soţie – din cele cinci oficiale, câte avusese – şi unica dintre ele care-i dăruise un copil, pe Ana Maria Vizanti[2], şi pe care, via Sorin Tulea – Dumnezeu să-l odihnească în pace! – ştiind-o depozitară exclusivă a „arhivei" tatălui ei sau, mai bine-zis, cea mai în măsură să-mi ofere o mână de ajutor în conturarea articolului meu[3] o căutasem în mod special, de altfel. Habar nu aveam în momentul acela, şi nici în anii care au urmat mai apoi, că inclusiv mama dumneaei, deci venerabila doamnă Sanda Oprescu, ar putea fi, prin trecutul şi, îndeosebi, prin familia din care se trage, un subiect de presă, şi încă unul deosebit de tentant. Chiar dacă, într-un fel anume, odată, să fie, cred, cinci ani de atunci, fusesem întrucâtva provocat. Abia în primăvara aceasta mi-am făcut timp – sau poate că, cine ştie, mi-a venit inspiraţia ori gândul cel bun – şi am căutat-o anume ca să vedem ce şi cum, de unde începe, unde se termină şi, mai ales, cât de interesantă poate să-i fie povestea. Şi era pe 1 mai 2012 când, încă din primele trei minute, aveam să realizez nu numai că nu voi pierde timpul de pomană, ci că, efectiv, am nimerit peste o comoară. Poate nu fabuloasă, cum aţi fi tentaţi să credeţi, dar în orice caz, una care merită ceva mai multă atenţie. Pentru un fost jurnalist relativ de succes până mai ieri (a spus-o un amic în *Evenimentul zilei* mai demult, fără ca măcar să-i dau o bere la botul calului pentru asta!), actualmente, prin natura împrejurărilor, ajuns un simplu corector al cărţilor altora într-o editură din care a mai rămas doar numele, a fost să fie mai mult decât o revelaţie. A fost să fie, cum ar veni, un mare noroc. Norocul proscrisului!...

Din „fişa" de cadre a unor seducători valahi

Mai întâi de toate, trebuie spus că **Dan-Valentin Vizanty** n-a fost nici pe departe singurul şi marele cuceritor al tuturor fronturilor, ca să zicem aşa, adică al acelora din văzduh cât, mai ales, al acelora de la sol. Fie şi dacă ne-am referi doar la românii noştri, la o simplă scanare putem afirma că, la o adică, dintre contemporanii săi i-ar fi avut ca adversari redutabili pe mult mai titratul **Bâzu Cantacuzino**, zis **Grecu** (1905–1958), un fel de Don Juan indiscutabil al Bucureştilor interbelici, cât şi pe un **Florea Chifulescu**, alias **Călăul** (1903–1966), un oltean de prin Dolj, as al aviaţiei de bombardament, primul român din istorie salvat cu paraşuta (1 octombrie 1928) şi care, între alte năzbâtii, şi-a falsificat certificatul de naştere ca, arătând mai tânăr cu cinci ani, să se poată căsători cu o doamnă cu peste două decenii mai mică decât el[4]. De departe însă, cel puţin în opinia noastră, cel mai tare dintre toţi, un veritabil personaj de roman şi, dacă vreun regizor ar fi fost lovit de aripa inspiraţiei la vreme, şi de film artistic, rămâne locotenentul **Marcel Drăguşanu** (*foto*) (1897–1936)[5], combatant

[1] „Spaime…" este un fel de-a spune, întrucât americanii, în istoriile şi memoriile lor, dintr-un orgoliu caracteristic tuturor imperialiştilor, nu vor recunoaşte niciodată că, la 10 iunie 1944, deasupra României, au fost doborâţi de „anonimele" şi mult mai modestele IAR-uri 80, ci de… *Focke-Wulf*-urile germane, cele mai bune avioane de vânătoare din al Doilea Război Mondial.

[2] Vom păstra, în continuare, varianta **Vizanti** pentru **Ana Maria**, aşa cum figurează în certificatul de naştere, şi nu **Vizanty**, cum este caligrafiat cu predilecţie în documente numele tatălui ei.

[3] Vezi *Viaţa militară* nr. 4(6)/decembrie 2005, p. 54–57, articolul „I se spunea Boierul", titlul iniţial de „Doborâtorul de *Liberatoare*" fiind respins de conducerea de atunci a Trustului de Presă al Ministerului Apărării Naţionale, ca nu cumva să-i deranjăm pe tovarăşii (de arme, desigur) americani, care, cu blazonul cam şifonat de teroriştii lui **Osama bin Laden**, tocmai ce ne… acceptaseră-n NATO.

[4] Detalii în romanul-document *Evadare din eden*, de Dan Gîju, Editura Solaris Print, Bucureşti, 2009.

[5] Sursa: http://www.flickr.com/photos/47770178@N05/4381570473.

Lyda Borelli
(1884–1959)

Arlette Marchal
(1902–1984)

în Primul Război Mondial, pilot şi el, eroul Escadrilei „Nieuport 11" din ziua de 13/27 septembrie 1917, când a doborât două avioane inamice, undeva în zona Focşanilor, pe Valea Milcovului, faptă pentru care va primi Ordinul „Mihai Viteazul" clasa a III-a (Î.D.R. 830/9 aprilie 1918). Ce se ştie mai puțin despre acest **Drăguşanu**, tipul clasic de aventurier, este că el, îmbarcat clandestin pe o navă ca să poată pleca din România către lumea largă încă dinainte de Răscoala de la 1907, deşi avea abia 17 ani, se va înrola în Legiunea Străină, ca mai apoi să lupte, voluntar, în aviația Franței aliate, şi cu succes încă, devreme ce va fi decorat cu Legiunea de Onoare, revenind în România abia în vara lui 1917, dinspre Salonic însă, cu gradul de sublocotenent şi cu o misiune specială, rămânând ulterior şi luptând în aviația noastră de vânătoare cu rezultatele de acum cunoscute, fiind unul dintre puținii ei aşi la acea vreme. După război, aspect caracteristic tuturor aventurierilor lumii şi, îndeosebi, oamenilor de geniu, nu se va adapta la rigorile vieții cazone, mai ales la acelea caracteristice armatei în curs de uniformizare (după „recuperarea" unor ofițeri din fostele armate austro-ungare şi țariste) şi interminabilă modernizare a României Mari, aşa că va demisiona şi, în doar şase luni de la ultimul zbor pe deasupra Carpaților, va lua din nou calea largă a Occidentului şi a lumii, având ca ținte prioritare, deocamdată, Parisul şi Roma, devenite pe atunci veritabile cetăți ale filmului artistic, cele mai importante din Europa şi chiar pe plan mondial, din urmă venind strâns Hollywoodul şi Berlinul. Aşa se face că, în 1920, locotenentul demisionar din armata română intra în forță în industria cinematografică italiană, unde o va cunoaşte pe actrița **Lyda Borelli** (1884–1959), mare vedetă la acea oră, de care-l va lega o intensă însă nu prea fastă poveste de dragoste. Care dragoste, o dată consumată, îl va arunca pe **Drăguşanu**, cunoscut de acum sub pseudonimul artistic **Marcel de Sano**, în altă fascinantă cetate a filmului şi, desigur, în brațele altei actrițe în vogă atunci, frumoasa **Arlette Marchal** (1902–1984), din Paris. Şi cu ea se va căsători, dar tot pentru scurtă vreme, pentru că, prin 1928, „aventurierul de geniu" **de Sano**, cum îl va numi presa mondenă a vremii, se afla deja peste Ocean, la Hollywood, în anturajul celebrului regizor **Cecil Blount De Mille** (1881–1959), căruia-i seduce fiica adoptivă[6], intenționând să se însoare cu ea. Este vorba despre foarte tânăra şi frumoasa **Katherine De Mille** (1911–1995), pe atunci de doar 18 ani, soția de mai târziu a celebrului actor **Anthony Quinn** (1915–2001), care însă, vizând o carieră în cinematografie, îl va părăsi. Practic, era pentru prima oară când el era cel părăsit şi nu invers, dar se va consola rapid în brațele altei frumuseți, cântăreața **Jeanette Anna MacDonald** (1903–1965), alături de care, pe la jumătatea anilor '30, va reveni în Europa, tot la Paris, în calitate de impresar, ocazie cu care îşi va vizita şi rudele din România, pozând de acum în om ajuns, cu situație materială înfloritoare, de invidiat şi, totodată, într-un manager de succes. După care va urma, ca o fatalitate, prăbuşirea. Va mai fi văzut prin stațiunile balneare la modă de pe litoralul francez în compania unei enigmatice femei mignone, care-l urma peste tot, „ca un câine credincios". Ca într-o bună zi, preluând ştirile din publicațiile pariziene, revista ***Ilustrația română*** din aprilie 1936[7] să aducă tragica veste despre strania sa sinucidere pe o stradă din apropiere de Ville d'Avray, sufocat cu gazele de la țeava de eşapament, totul înscenat de aşa manieră însă încât să pară nu doar un accident, ci să nu existe nicio şansă de scăpare, motorul „celei mai frumoase maşini care fusese condusă până atunci pe străzile Parisului" explodând pur şi simplu… Moment din care a început legenda acoperită însă repede de praful uitării, cum se întâmplă de fiecare dată în lumea mai mult decât trepidantă a societății de consum. Ca acum să venim noi şi, profitând de sfârşitul tot la Paris, şi tot al unui as al aviației române, cavaler al aceluiaşi strălucit ordin militar de război –

Katherine De Mille
(1911–1995)

Jeanette Anna MacDonald
(1903–1965)

[6] Informație probabilă, n-ar fi exclus să fie vorba despre fiica naturală a regizorului De Mille, pe nume Cecilia, ceva mai în vârstă decât **Katherine**, al cărei tată, ofițer în armata canadiană, căzuse pe front, în Primul Război Mondial.

[7] http://www.flickr.com/photos/47770178@N05/4382330778/.

Monşer, alias Boieru, la o agapă împreună cu Maia, soția de război, prima dintre victimele sale oficiale

„Mihai Viteazul" –, dar numai că sfârşit petrecut în urmă cu două decenii, şi nu ca urmare a unei sinucideri, ci din cauza unei insuficiențe cardiace, să facem, cum ar veni, legătura.

Fiu al aceloraşi plaiuri de pe care pornise în viață **de Sano**, cu o viață nu mai puțin aventuroasă, **Dan Vizanty** – nume cu rezonanță imposibil de uitat prea curând – era, la rândul său, un mare amator de teatru şi film. Plus un cuceritor desăvârşit la toate capitolele, în cer, ca şi la sol, fiind cunoscut în mediul piloților de odinioară drept „seducătorul Bucureştilor". Cuceririle sale? Aveau să fie nu neapărat multe şi nenumărate, nici mai frumoase şi celebre precum acelea ale înaintaşului său într-ale manşei şi, desigur, ale fustelor, dar suficiente cât să-l arunce-n plutonul atât de select al profesioniştilor în materie pe care orice istorie a genului nu-i poate evita. Concret, „victimele" sale, în sensul figurat sau la propriu, aveau să fie atât pe cer – avioane de vânătoare şi de bombardament, îndeosebi, *Liberatoare*, o specialitate a sa –, cât şi pe pământ, doamne şi domnişoare, mai ales, una mai aparte decât cealaltă, interesante, irezistibile – ne imaginăm – şi cât se poate de speciale atunci când nu erau periculoase. Dar dacă în privința avioanelor de luptă doborâte totul este cât se poate de clar, acestea fiind omologate şi contabilizate conform uzanțelor şi regulamentelor epocii, inclusiv consemnate în dosarul său de cadre, cu celelalte, cu… victoriile sale pământene, problema este mult mai complicată. Astfel că, neavând încotro, ne vom opri tot la informațiile… omologate, mai concret la soțiile cu acte în regulă, cum ar veni, datele fiind puse la dispoziție, desigur, de unica supraviețuitoare la ora de față, întâmplător aceea dintre ele care i-a dăruit şi singurul său copil, o fiică, pe **Ana Maria**. Şi, bineînțeles, însăşi **Ana Maria** ne va fi, într-un fel, complice, cu atât mai mult cu cât, spre deosebire de mama ei, văzând situația cu alți ochi, pe undeva firesc, a fost dispusă de la bun început să interpreteze într-un registru efectiv relaxat aventurile pământeşti, în intervalul dintre două bătălii – nu neapărat aeriene – ale tatălui ei.

„Victimele" asului Vizanty

În ordine cronologică, aşadar, şi din perspectivă „invers proporțională ca vârstă", cum bine observa **Ana Maria Vizanti**, lista „victimelor" **Boierului** este deschisă de cea al cărei dublu prenume poate că nu tocmai întâmplător, şi chiar dacă oarecum inversat, avea să-l poarte ea mai târziu, adică **Maria-Ana Popescu-Coconu**, zisă **Maia**, fiica unui colonel din Primul Război Mondial, fost primar al Sectorului 2 (de Negru) din Bucureşti. Unde s-au cunoscut şi în ce împrejurări au ajuns să se căsătorească este deja o poveste clasică, cert rămânând doar amănuntul că vor fi împreună, oficial, fix un deceniu, din 1938 până în 1948, deşi se pare că, în fapt, se despărțiseră ceva mai devreme, cam imediat după război. Oricum, dacă ar fi să o definim, întrucâtva, această **Maia**, o femeie de viață, brunetă şi destul de frumoasă şi bogată, decupată din tiparele epocii interbelice, după cum se vede dintr-o fotografie „de familie", unica salvată din ghearele timpurilor tot mai vitrege ce vor veni, a fost ceea ce se cheamă „nevasta de război", fiindu-i alături din prima şi până în ultima zi de luptă când **Boierul**, o dată văzându-se scăpat cu viață şi, probabil că tot mai vulnerabil la tentațiile unui Bucureşti ieşit relativ bine de sub bombardamente, cu femei tinere şi dezinhibate, multe văduve, dar şi mai multe hotărâte să-şi trăiască viața, o seduce pe **Veronica Rădulescu**, fiica generalului **Marin Rădulescu**, cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul". O seduce, o cere în căsătorie şi, logic vorbind, o abandonează..., dar aceasta cam după vreo patru ani, adică în 1952, când în mreje îi cade germanista şi criticul de teatru **Ioana Baciu** (mai târziu devenită **Mărgineanu**), supranumită „minunea de la Braşov"[8],

Sanda Oprescu, în perioada braşoveană, când viața, deşi deloc simplă, părea un fel de... *sweet bird of youth*

[8] http://www.monitorulexpres.ro/?mod=monitorulexpres&a=citeste&p=tematic&s_id=30235.

Frumoasa Lou, pe numele real Lucia Jitaru (1944–1994)

fiica lui **Ioan Baciu**, profesor de germană şi latină la Liceul „Andrei Şa-guna” din Braşov, sora poetului **Ştefan Baciu** (1918–1993), la rândul său profesor (universitar) şi diplomat, mort în exil, la Honolulu (Hawaii), tocmai în timpul unei convorbiri telefonice cu sora sa, rămasă în Bucureşti. Cu **Ioana Baciu**[9], anii de convieţuire ai lui **Monşer** se vor reduce la trei, adică până în 1955, când la orizont se va profila tot mai clar cea de-a patra „victimă”, profesoara de limba franceză şi traducătoarea **Sanda Oprescu**, supravieţuitoarea în timp a tuturor şi, nu neapărat întâmplător, interlocutoarea noastră de azi. Cu peste 20 de ani mai tânără decât „seducătorul Bucureştilor” şi, oarecum paradoxal, relativ proaspăt căsătorită la data impactului lor, **Sanda**, ca majoritatea celorlalte, era fiică de ofiţer; mai mult decât atât însă, prin tatăl ei, colonelul **Virgil Oprescu** (1895–1967), are o ascendenţă realmente fabuloasă, rădăcinile familiei lor putând fi urmărite până la străvechea spiţă a Muşatinilor, pe de o parte, iar pe alta, până la aceea nu mai puţin celebră a Basarabilor. Pe scurt, detaliile urmând să le oferim ceva mai încolo, legătura lui **Monşer** cu stră-strănepoata lui **Petru Rareş** (n. 1483–d. 1546) durează tot trei ani, ca şi în cazul **Ioanei Baciu**, adică din 1955 şi până în 1958, în urma ei rămânând o „loială relaţie de prietenie” şi, cum deja am precizat, o fiică, singurul lui copil, de altfel, care va deveni profesoară de matematică şi, în timpul liber, o propagandistă benevolă a faptelor de arme ale piloţilor români din Al Doilea Război Mondial, cu deosebire ale tatălui ei, bineînţeles. Lucru cât se poate de lăudabil, am zice, fiindcă, în actualele condiţii specifice nu perioadei de tristă tranziţie, cât spiritului delăsător al românului, mai ales când e vorba de tradiţia şi istoria sa, acest as al aviaţiei noastre, în speţă comandorul **Dan-Valentin Vizanty**, aidoma altora mulţi – **Florea Chifulescu** şi **Dem. Ben. Cârâc** ne sunt exemplele cele mai la îndemână – ar fi fost ca şi uitat.

Ultima dintre „victimele” **Boierului**, nu mai puţin fascinantă, totodată interesantă prin destinul ei, îndeosebi prin atuurile vârstei şi frumuseţii, ca şi prin enigmele lăsate în urmă, va fi **Lucia Jitaru**, alintată **Lou**, pictoriţă şi graficiană la Studioul AnimaFilm din Bucureşti, cea mai tânără dintre toate (între ea şi „seducătorul Bucureştilor” era o diferenţă de vârstă de 35 de ani), la braţul căreia, când apărea pe la întrunirile cu foştii camarazi de manşă, **Monşer** avea să stârnească potop de invidii prieteneşti. Generalul nonagenar **Ioan Dicezare**, şi el un as al aviaţiei de demult, cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”, până şi acum, la mai bine de un deceniu de la trecerea ei în eternitate, „o mai pomeneşte în poveştile lui despre tata”, reitera vizibil emoţionată **Ana Maria Vizanti**. De altminteri, căsătoria lui **Monşer** cu frumoasa **Lou** avea să bată un fel de record în materie, pentru unul ca el, în sensul că, dacă în mod oficial s-a derulat pe parcursul a opt ani (1966–1974), fiind aparent încheiată printr-un divorţ formal, în realitate, după ce se va transforma, sub patina timpului, într-o relaţie paternă, legătura lor a durat până la trecerea în eternitate a celui supranumit undeva, cândva – dincolo de ceea ce în mod mai mult sau mai puţin admirativ-ironic am reţinut până aici! – şi „Doborâtorul de *Liberatoare*”, inimitabilul şi destul de greu egalabilului cuceritor de inimi, dar şi… „spărgător de case”, după cum vom vedea în episodul următor, comandorul de aviaţie **Dan-Valentin Vizanty**. De la a cărui dispariţie se împlinesc anul acesta, în toamnă, exact două decenii. Şi, poate că nu tocmai întâmplător, destul de zbuciumate pentru noi, românii.

(*Va urma*)

FOTOTECA ProARME

Foto: Colecţia Sanda Oprescu

Constantin Sănătescu (1885–1947), în centru-jos, civil, prin 1934. În spatele acestuia este prietenul şi subordonatul său, maiorul Virgil Ilie Oprescu.

[9] O microarhivă conţinând fotografii, manuscrise, scrisori şi alte documente privitoare la poetul Ştefan Baciu în primul rând, dar şi la sora sa, Ioana Baciu Mărgineanu, se află în posesia Muzeului Literaturii Române din Bucureşti. În Braşov, de asemenea, există o casă memorială.

Afganistanul şi radicalizarea islamului

de **Marius Vasile**

Islamismul se defineşte în relație cu o singură entitate, aceasta fiind comunitatea musulmană, şi de aceea nu este compatibil cu conceptul modern de granițe de stat, preferând în schimb o abordare mai generală, cuprinzând întreg spațiul geopolitic în care sunt incluşi toți urmaşii profetului. Această abordare se poate vedea mai ales în scopul – declarat – al unor organizații teroriste, de creare a unei entități supranaționale care să-i reunească, de fapt, pe toți musulmanii. După cum, pentru a putea înțelege cu adevărat scopurile islamului fundamentalist, trebuie să luăm în considerare una din valorile de bază ale acestei credințe, tot astfel, pentru a percepe în mod real mecanismul creării şi răspândirii acestuia trebuie să înțelegem mai întâi principala metoda de motivare a populației musulmane şi anume *jihadul* („războiul sfânt"). Acest concept a suferit o modificare dramatică spre sfârşitul secolului XX, fiind influențat atât de războiul islamic defensiv din Afganistan, dar şi de primele atacuri ale fundamentaliştilor împotriva conducătorilor seculari din statele arabe.

Primul care a explicat noul *jihad* şi l-a folosit cu succes în scopuri propagandistice a fost **Mohammed Abd al-Salam Faraj** (1952–1982)[1], ideologul grupării *Jihad*-ul Islamic Egiptean şi cel care a coordonat asasinarea, în 1981, a preşedintelui **Anwar El Sadat** (1918–1981). **Al-Salam Faraj** a definit noul său concept într-o carte numită „Datoria absentă", care a devenit ceva asemănător unei biblii şi manual operațional pentru toți *jihad*-iştii egipteni în anii '80 şi '90[2]. Începând cu titlul ne putem da seama că această carte se referă în primul rând la datoria de *jihad* şi care nu prea mai este urmată în ziua de azi, iar unii *ulema* – judecători islamici ai *sharia* – chiar o contestă. Scopul lui **Faraj** (*foto medalion*) era acela de a reimpune în conştiința tuturor musulmanilor această obligație de a lupta pentru apărarea şi răspândirea islamului, el introducând şi un nou concept prin care afirmă că *jihad*-ul este o metodă de creare a unui stat islamic, în timp ce conceptul clasic prevedea existența unei autorități islamice care sa facă asta. De asemenea, **Faraj** consideră *jihad*-ul ca pe o datorie individuală a fiecărui musulman, şi nu a întregii comunități, cum era conceptul clasic. Această mică modificare era necesară deoarece în primul rând islamismul fundamentalist a apărut ca o reacție la conducerea seculară a aceloraşi comunități musulmane, astfel că era nevoie de mobilizarea directă a credincioşilor de rând pentru răsturnarea „elitelor trădătoare". Predicile lui **Faraj** în moschei făceau referire la această percepție: „Conducătorii din ziua de astăzi sunt apostați. Au fost crescuți la mesele colonialismului, nu contează daca au fost de varietatea cruciată, comunistă sau sionistă. Ei sunt musulmani doar cu numele, chiar dacă se roagă şi se prefac că sunt musulmani"[3].

Islamismul fundamentalist a fost astfel, în forma sa incipientă, îndreptat asupra „inamicului de aproape", adică a conducătorilor musulmani care îşi trădaseră religia. Este posibil că această concepție ar fi continuat să rămână valabilă şi pe mai departe, numai că războiul din Afganistan avea să atragă atenția acestor fundamentalişti asupra amenințărilor din afara spațiului musulman şi să conducă, astfel, la o schimbare a priorităților. Mai întâi că invazia sovietică din 1979 a creat un mediu prielnic pentru dezvoltarea islamismului fundamentalist, ducând, ulterior, la apariția pe scena lumii a ceea ce avea să devină cea mai notorie organizație teroristă din istorie: Al-Qaeda.

Elementul crucial în acest război nu îl constituie războinicii afgani mujahedini, ci mai degrabă luptătorii voluntari străini, care s-au strâns din toată lumea musulmană pentru a-şi face datoria în *jihad*. Este adevărat că, în această perioadă, cam toate statele arabe i-au susținut pe aceşti luptători, începând cu liderii religioşi, cu toții căzuți de comun acord că acesta era un caz de *jihad* pur şi, ca atare, au lansat apelul către toți musulmanii să apere credința în fața invadatorilor ateişti, fiind secondați de liderii seculari care, la rândul lor, au organizat o rețea de suport logistic menită să faciliteze transportul de arme şi

urmare la pagina 26

[1] Sursa foto: http://images.google.com.

[2] Gerges, A. Fawaz, *The Far Enemy, Why Jihad Went Global,* Cambridge University Press, Cambridge 2005, p. 9.

[3] Mohammed Abd al-Salam Faraj, The Absent Duty, ed. Rifaat Sayed Ahment, „The Militant Prophet: The Revolutionaries", Riad El-Rayyes Books, London 1991, p. 137–149.

Pista. Câteva gânduri

de **Taddeo Moise**

Având în vedere toate cele pe care le trăieşti fără pic de gust, porneşti pe două picioare în chinul tău zilnic. Mergi pentru a te opri, şi te opreşti pentru a putea purcede mai departe. Când simți că nimic nu este potrivit, alegi calea cea mai grea pentru al tău drum obicinuit. Păşeşti întotdeauna înainte, pe poteca-ți unde nu poți observa decât semne, semne la orice pas, care să-ți confirme că nu există nimic mai josnic decât a-ți urî şi ultima fărâmă de umanitate. În drumu-ți vezi doar o singură cale, marcată cu o săgeată puternic azvârlită pe asfaltul prăfuit. Este cu desăvârşire o pistă searbădă, singura ce îți arata drumul chiar de acesta este impracticabil. Pista de biciclişti, cu al său sens ce trebuie urmat. Înainte văd... din respect pentru dansa o urmez, privind când înspre viață, când înspre moarte, căci existența ta se zbate în fiece clipă într-un timp mort pentru totdeauna. Nu eşti decât un pachet gol de țigări, abandonat, aruncat pe trotuar pentru ca atunci când îl regăseşti să ai plăcerea sadică de a-l izbi şi tu, la rându-ți, precum au făcut-o alții înaintea ta... Când te priveşti în vitrinele magazinelor, ai bucuria de a te observa, pustiit, aşa cum nimeni nu te-a văzut vreodată; eşti tu, adevăratul tu care în nici o zi nu îți găseşti liniştea cu care eşti amenințat de fiece dată că o vei găsi cândva. Nici o băltoacă, nici un zid de care te izbeşti nu te poate trezi, căci ți-e hărăzit să te pierzi într-un somn veşnic. Singura bucurie este să le împrumuți ceva țigări şi zâmbete amare târfelor şi cerşetorilor de pe-al tău drum. Doar ei sunt cei ce nu pot înțelege a ta desacralizare constantă, doar ei sunt cei ce pot înțelege a ta pustietate, aceea decădere... Ajuns în a ta casă, poți să te îndulceşti cu o țigară pe care preferi să nu o fumezi toată şi să o stingi în cea mai apropiată scrumieră. Aşa poți avea în mod cert încredere că precum ea a fost stinsă înainte de a se fuma toată, şi tu, la rându-ți, vei găsi cândva puterea să ucizi răul rămas ascuns în tine...

Pentru a putea simți că trăieşti, trebuie să treci pe lângă toate deliciile vieții, să le eludezi şi să suferi în deplină amărăciune pentru crime pe care nu le-ai comis şi pe care nu le vei comite, dar cert este că trebuie să suferi, să te simți strivit, smuls din toate încheieturile, nimicit de viața însăşi pentru a putea, într-un final, să zâmbeşti plin de obidă şi să te blestemi pentru faptul că un ceva cu totul inexplicabil a ales pentru tine, să te întrupeze într-un alt biped plin de simțiri şi de voință, când adevăratul tău trup trebuia să fie al unui neştiutor, ori al unei larve. Există în mod cert o sumedenie de clipe când ai impresia că ai mai trecut pe acelaşi drum şi mereu crezi, speri, că de această dată pregătit va fi cuvântul ce va apune sub ale tale tălpi... Ce afli întotdeauna este că aşa cum tu te adaptezi la situație, ea, la rându-i, presară pe a sa cale bătuta nişte spini în plus în care eşti nevoit să calci, acest lucru fiind astfel creat ca orice posibilă izbăvire să fie îndeajuns întru a ta perpetuă osândire la zbaterea-n lanțul ruginit şi nemilos al acestei vieți...

Într-o lume fără de speranță, mă număr printre cei puțini care încă mai caută o lumină pentru o cale demult pierdută...

Soldat şi copil

de **Constantin Stroe**

Viața militară… Atât de tumultoasă şi plină de neprevăzut a fost… Ca să rămână un punct de referință, doar, în judecata importanței trecerii noastre pe pământ. Specificitatea ei a făcut ca anii să treacă prea repede peste noi – sau, cel puțin aşa mi se pare – şi, deodată, ne-am trezit că ni se întocmeşte un dosar de... pensionare. Din frumoşii soldați de altădată, ,,aleşi" numai şi numai pe sprânceană, înalți ca brazii, zvelți şi… cuminți, ne-am trezit ofiliți şi împovărați de griji şi de zile, abia acum realizând că de mult nu mai suntem, vorba poetului, „copii de părinți", căci de multe ori nu am fost nici măcar părinți de copii, acest sfânt atribut fiind substituit de soțiile noastre. Reflecțiile acestea, ca şi altele, poate la fel de sensibile, pornite de la visul prea puțin împlinit de a trăi normal, mi le-a prilejuit ultima vizită acasă la mama (că tata s-a dus pe când aveam 19 ani!), lucru pe care, când eram în activitate, îl făceam odată la un an sau chiar la mai mult… Căldura cu care am fost îmbrățişat, fiorul de copil care mă sfâşia, efectiv, când pe obrajii brăzdați de vreme se scurgeau lacrimile ca pe o albie de râu, lin, cum să le pot reda aici? „Cât te-am aşteptat, maică, să mai treci pe la mine! Acum, că nu mai eşti soldat, poate vii mai des..." M-am gândit atunci la toți colegii mei, fie tineri fie mai trecuți prin ale vieții, la relația deloc normală cu ei, cu aceia care ne-au dat viață, adică... Împrăştiați pe întregul teritoriu al țării, pentru a-i asigura liniştea, unii chiar peste hotare trimişi, pentru a asigura, după puterile lor, ale noastre, în fine…, stabilitatea internațională, măcinați de toate frământările mai vechi sau mai noi ale vieții, uităm prea repede că legătura dintre părinți şi noi, dintre noi şi copii, pe de altă parte, se reduce doar la un simplu telefon (cu ani şi ani precedat de „banala" scrisoare, şi mai greu de străbătut până la casa părintească!). Imaginile şocante de pe ecranele televizoarelor şi neputința noastră de a fi atunci, acolo, măcar pentru a-i îmbărbăta, creează o viziune sumbră asupra a ceea ce vrea să fie viața noastră, azi şi mâine, îndeosebi, când, inevitabil, vom intra în rolul lor. Şi cât sunt de zguduit la vestea dispariției părinților unor colegi! Mai ales că niciodată, de felul meu, nu prea am ştiut cum să reacționez. O telegramă sau un telefon sunt reci şi prea seci pentru a putea cuprinde-n ecoul lor imensitatea pierderii şi mereu mă gândeam cu groază că, într-o bună zi, va veni şi rândul meu când, cum spuneam, voi fi pus în aceeaşi situație. De ce uneori sunt militarii trişti? Nu atât din alte cauze cât, mai ales, de grija celor care ne-au dat

viață şi care, „enigmatici şi cuminți”, vorba poetului, se sting în tăcere, lăsându-ne, practic, ai nimănui. Am simțit acest sentiment atunci când, o dată trecut în rezervă, am avut posibilitatea să fiu de mai multe ori în preajma mamei, căreia parcă-i schimbasem viața-n mai bine, pentru că părea-n mod cert fericită şi atâtea întrebări îmi punea, că la unele, practic, nici nu aveam răspuns. Dar această bucurie reciprocă, din păcate, nu a fost să fie prea multă!... Anii grei ai vieții, în singurătate şi boala, au făcut să plece, într-un final, probabil că tot la fel de tristă cum petrecuse… Iartă-mă, mamă, că am fost învățat să fiu mai mult soldat decât ție fiu! Cine şi, mai ales, când să mai îndrepte lucrurile?

Cu lanseta după rechini[1]

Sub tăciunii de foc ai răsăritului, Oceanul Indian îşi clătina molcom talazurile poleite în aur şi purpură. Brăzdând spinarea uriaşei lui câmpii albastre, barca cu motor în care mă aflam, aşezat comod pe un colac de salvare, torcea tihnit, strunită cu grijă părintească de stăpânul ei, somalezul Kongole. În fața noastră, la aproape o milă, îşi etala splendoarea, ițindu-şi, din când în când, vârfurile ascuțite din spuma albă a valurilor, bariera de corali a coastei de est a Africii. În spate, terasele împestrițate de clădirile multicolore ale oraşului Mogadiscio se depărtau încet, estompându-se într-o pâclă străvezie. Nori diafani se destrămau şi se țeseau şamanic deasupra orizontului, prevestind parcă enigme ce se cereau dezlegate.

de **Fănică-Voinea Ene**

Tolăniți direct pe punte, Mohamed, tălmaciul meu, şi prietenul său Lomalee, ambii pescari cu ştate vechi în breaslă, priveau nepăsători orizontul însângerat. În jur tronau împrăştiate alandala ancora cu parâma ei făcută colac dedesubt, câteva bidoane cu apă potabilă acoperite cu o haină ponosită udă şi componentele primitive ale unei precare recuzite pescăreşti: trei găleți de plastic, fiecare cu câte un pripon din sfoară înăuntru, de care era legată o plută sferică şi portocalie, cam de mărimea unei mingi de fotbal, o măciucă din lemn de acacia, o gafă, trei harpoane cu saula fiecăruia legată de bordul bărcii şi câteva pungi de plastic, cu bucăți mari de ton, în plin proces de putrefacție, ce degajau un miros respingător — momeala. Eram singurul care avea o unealtă pescărească cât de cât modernă: o lansetă cu vargă robustă din fibră de sticlă şi mulinetă DAM, armată cu fir de nailon rezistent la peste şaizeci de kilograme-forță.

Ținta escapadei noastre era să dăm iama printre rechinii de recif, foarte căutați în industria de suplimente alimentare pentru prepararea cartilagiilor ce le poartă numele, dar mai ales pentru carnea lor care, deşi indigestă şi fadă la gust, putea potoli foamea multor somalezi în acei ani de război civil ce măcina întreaga țară a cămilelor. Nu fusesem niciodată la un asemenea pescuit, de aceea mă încerca un sentiment tulburător de vrajă şi mister, ca în fața unor descoperiri uimitoare; dar şi o oarecare nelinişte, căci prinderea acestor prădători renumiți prin ferocitate şi lăcomie e departe de a fi lipsită de pericole, cum încerca, în preziua acestei aventuri, să mă convingă însoțitorul meu, probabil să nu mă sperie. Rechinul de recif, deşi modest ca mărime față de confrații săi din Oceanul Indian – rechinul-tigru, rechinul albastru şi mako –, neajungând la mai mult de doi metri şi jumătate lungime şi şaizeci de kilograme greutate, atacă violent nu numai peştii, ce constituie hrana sa, ci şi omul. Citisem în ziarul somalez *Maanta* că, cu câteva săptămâni în urmă, acest sângeros animal, cu dinții săi ascuțiți ca nişte pumnale, i-a retezat brațul din umăr unui militar american, care făcea baie în ocean. Mai aflasem că şi unul dintre compatrioții mei, sergentul Valentin Ispas, din spitalul de campanie românesc, dislocat în zonă, a fost atacat de aceeaşi specie de rechin, plătind scump nesăbuința de a se răcori în apa litoralului somalez: brațul drept i-a fost sfâşiat atât de adânc de fierăstrăul dinților animalului, încât nu i-a mai putut fi salvat. Iată de ce, la apropierea de barcă a prădătorului, nu trebuie să te apleci prea mult peste bord şi nici să întinzi mâna spre el. E de ajuns să facă un salt spre tine ca să fii rănit grav sau şi mai rău… Dar această periculoasă fiară este agresivă nu numai în apă, ci şi în ambarcație, dacă e ridicată vie pe punte. De aceea, pescarii somalezi ucid exemplarele mari cu harponul sau cu măciuca înainte de a le ridica la bord. Însă uneori se-ntâmplă ca prădătorul să pară doar că-i mort şi să-şi revină după ce e săltat peste bord, muşcând pe neaşteptate. Mohamed purta însemnele unui asemenea atac – o cicatrice adâncă pe coapsă. Un centimetru mai lipsea pentru a-i rupe artera femurală. Şi cum habar n-avea despre primul ajutor în asemenea situații, se poate spune că a fost la un pas de moarte. Apoi, nici drilul cu un asemenea aprig adversar nu-i deloc… foaie verde solz de peşte. Cere forță şi măiestrie halieutică ieşite din comun! Iată deci ce mă aştepta la această grea, dar ispititoare, partidă de pescuit.

Când soarele se ridicase la aproape un chiostec deasupra orizontului, am ajuns în preajma recifelor. Valurile se spărgeau muzical de coamele lor tăioase, pulverizându-se în voaluri diafane de stropi străvezii. Din irizările lor strălucitoare se năşteau curcubeie multicolore ce se adăpau însetate din apa oceanului. Neptun, temutul zeu al mărilor, dădea aici un spectacol mirific, pe care nu mă mai săturam privindu-l. M-a trezit din contemplare Kongole, care ne-a anunțat că e periculos să ne apropiem de recife, aşa că a oprit motorul, după care a aruncat ancora. Litoralul se zărea acum ca o fâşie lungă verde-roşietică ce tremura morganatic în scânteierile orbitoare ale razelor reflectate de oglinda apei. Erau semne de vreme bună, când peştii îşi caută hrana nestingheriți de curenții oceanului. Speram deci ca recolta să fie bogată. Ne-am armat fiecare cârligele cu câte o bucată din pestilențiala momeală şi le-am lansat în apa azurie de o limpezime aproape ireală. Mohamed cu mine peste tribord, iar ceilalți doi peste babord. În felul acesta nu ne stânjeneam prea mult dacă am fi prins peşte în acelaşi timp. Adâncimea la care trebuia să ajungă amorsa fiecăruia fusese precizată încă din preziua partidei de pescuit, în aşa fel încât cârligele să nu ajungă pe fund, unde s-ar fi putut agăța de corali; urmăream totodată să acoperim pe verticală înălțimi diferite. Pentru somalezi a fost simplu, fiindcă au legat plutele la distanțele stabilite, însă pentru mine era destul de dificil, căci nu puteam monta pe fir o plută suficient de mare care să susțină greutatea momelii. Aşa că făcusem un semn cu markerul pe gută până unde trebuia s-o derulez. Pentru ca rechinul să nu reteze firul, am montat la capătul acestuia o strună din sârmă oțelită, după modelul celor fixate la pripoanele coechipierilor mei.

Toate preparativele fiind gata, somalezii s-au instalat comod pe punte, trecând sfoara priponului pe sub fund, iar eu m-am aşezat pe acelaşi colac de salvare, fixând lanseta sub coapse cu mulineta în golul accesoriului naval; oricât de puternic ar fi smucit peştele, n-ar fi avut nicio şansă de a o trage în apă. Ne pregătiserăm astfel pentru o aşteptare îndelungată, fiindcă rechinul de recif e scump la vedere, datorită pescuitului său irațional. Tăceam, fiecare cu gândurile sale, neîndrăznind parcă să tulburăm ferme-

[1] Fragment din volumul în lucru: *Pe apele mapamondului.*

cătoarea simfonie a talazurilor ce ne încânta auzul cu ritmuri dumnezeieşti. Îmi picura în suflet acea fericire şi tihnă ce te cuprinde totdeauna când eşti în mijlocul naturii sălbatice, departe de griji şi civilizaţie. Se scurseseră aproape două ore de moţăială moleşitoare sub necruţătoarea pleasnă a soarelui arzător, când numai ce simt brusc o puternică smucitură sub coapse, mai-mai să mă târască pe punte cu tot cu colac. Am sărit în picioare în scuturările de fiinţă vie lovită de friguri ale ambarcaţiei şi am prins imediat coada lansetei cu stânga, rezemând-o în abdomen, şi cu dreapta mânerul mulinetei; am ridicat-o apoi cu putere, lăsându-mă pe spate, cum fac de obicei la agăţarea unui peşte mare. Emoţia îmi încărcase pieptul cu bătăi precipitate de inimă şi abia mi-am putut stăpâni mândria ce mă cuprinsese ca un val de tulburătoare vibraţii.

– Rechin coral! l-am auzit pe Mohamed exclamând admirativ.

Varga s-a arcuit riscant şi am văzut firul depărtându-se de barcă, semn că vietatea de la celălalt capăt al său se ridica. Să fi avut în jur de cincizeci de kilograme, după aprecierea mea de pescar dedat – fără falsă modestie – la capturi mari. Am încercat apoi să mulinez. Degeaba. Rechinul trăgea cu atâta forţă încât, pentru a-i ţine piept am fost nevoit să proptesc un picior în bordul bărcii care începuse să se deplaseze în direcţia peştelui, întinzând parâma ancorei. Îmi era tot mai greu să ţin fiara în frâu fără pericolul de a fi tras în apă, aşa că am slăbit un pic frâna tamburului. Imediat, mulineta a-nceput să cârâie strident.

– Trage! Trage, ca boul în jug! i-am zis captivului, faţă de care mă încerca acum un sentiment ciudat, de compasiune şi stimă.

Fusese prins, dar nu se dădea bătut nici în ruptul capului. După derularea a vreo douăzeci de metri de gută, cârâitul mulinetei a încetat, indiciu că forţa încăpăţânatei mele victime slăbise. De fapt, asta şi urmăream: să-l fac să-şi piardă puterea. Dar când credeam că gata, îl domin, a apărut pe neprevăzute un fenomen care m-a îngrijorat brusc: unghiul ce-l făcea firul cu oglinda oceanului se mărea tot mai mult; asta însemna că peştele se ducea la fund. Exista pericolul să se răsucească după ramurile vreunui coral… şi-atunci s-a zis cu firul tău rezistent la şaizeci kilograme-forţă! mi-am zis alarmat. Afurisită treabă! Dar… cum mi-o fi norocul! am conchis înciudat şi am tras cu putere în sus, reuşind să recuperez câteva ture de mulinetă. Dar rechinul în loc să înoate spre suprafaţă, cum mă aşteptam, a cârmito către dreapta. Curând a smucit brusc, zdruncinând ambarcaţia, şi s-a întors, moment în care am izbutit să mai recuperez câţiva metri de fir. Acum înota către stânga. Apoi iar s-a întors, şi din nou am recuperat ceva gută şi mişcarea se tot repeta, ca într-un dans ciudat. La un moment dat, am văzut că unghiul ce-l făcea firul cu oglinda apei începe să se ascută, semn că peştele înota iar spre suprafaţă.

– Aşa te vreau! i-am strigat, bucurându-mă ca un copil.

Scăpasem de pericolul coralilor, dar mai era o primejdie, am evaluat eu cu luciditate: să sară din apă. Dar nu-i bai, m-am asigurat încrezător. Firul rezistă. Curând, a ajuns la suprafaţă. I-am zărit înotătoarea dorsală. Nu se mai deplasa la stânga şi dreapta ca mai înainte, ci doar se împotrivea, întorcându-se când cu o laterală a corpului când cu cealaltă spre mine, după cum deduceam obser-vând poziţia dorsalei. Era limpede că pierduse din vlagă. Acum îl apropiam din ce în ce mai repede. Când l-am adus la vreo zece metri de barcă, i-am zărit şi corpul; la început ca o umbră cenuşie, apoi din ce în ce mai clar. Semăna cu un fus turtit şi avea aproape doi metri lungime. Eram leoarcă. Transpiraţia mi se scurgea şiroaie de sub beretă şi-mi intrase-n ochi, înceţoşându-mi vederea. Ce bine-i de chirurgi că au o asistentă care le tamponează năduşeala! chib-zuiam eu, în timp ce, lăsând câteva clipe mânerul mulinetei, îmi ştergeam fruntea cu mâneca cămăşii.

Între timp, Mohamed îmi pusese harponul la picioare. Nu folosisem niciodată o asemenea unealtă, aşa că i-am cerut gafa, pe care ştiu s-o mânuiesc cu destulă dexteritate de la pescuitul de somn. S-a uitat la mine surprins, însă s-a conformat, aşezându-mi instrumentul la îndemână, nu fără să strige:

– Muşcă la tine!

– O să mă păzesc! l-am asigurat eu, continuând să apropii rechinul, care, obosit, opunea tot mai puţină rezistenţă.

Dar dacă intră sub barcă?! m-am întrebat impacientat. Atât mi-ar trebui, că s-a zis cu firul; frecându-se de asperităţile chilei, s-ar fi rupt ca o sfoară putredă. Dar ce altceva puteam face decât să continui recuperarea. Iată-l aproape. S-a prelins uşor pe lângă bord. Mi-a mai venit inima la loc, când am sesizat că n-avea nicio intenţie de a se strecura sub ambarcaţie. Era atât de sleit de puteri, încât abia mai dădea din coadă şi înotători. Ţinând firul întins, am luat gafa şi i-am repezit cârligul ei sub bărbie, apoi, dându-mă înapoi, l-am săltat peste bord. Din când în când se zbătea convulsiv. Se vedea că e în mare suferinţă. Nu pot spune că eram în apele mele. Mă năpădise un acut sentiment de duioşie faţă de vietatea învinsă. O fi el animal feroce, dar nu trebuie lăsat să se chinuiască, mi-am zis cu regret. Ghicindu-mi gândurile, parcă, Mohamed mi-a întins măciuca. Am luat-o cu mâna tremurând de emoţie şi am izbit puternic, în moalele capului. Sărmanul peşte! Un gest barbar, desigur, dar altă soluţie nu aveam. S-a arcuit imediat, tensionându-şi corpul în vibraţii spasmodice, după care s-a destins, încremenind pentru totdeauna.

Peste întreg oceanul s-a aşternut, parcă, o umbră uriaşă.

FOTOTECA ProARME

Doi dintre fraţii **Simionescu**, în compania soţiilor, la picnic în pădurea Torceşti, undeva în apropierea localităţii Iveşti (Galaţi), în vara anului 1927. În dreapta-jos este **Grigore Simionescu**, politician liberal regional, cu doi dintre cei patru copii ai săi: **Ecaterina** (1923–2009) şi **Dumitru** (cel cu şapcă de elev, de pe capra docarului). Acest **Dumitru Simionescu** avea să cadă pe front, în al Doilea Război Mondial. Un alt frate al său, **George**, ceva mai mic, avea să fie dat dispărut, tot pe front. Fotografia, format A3, provine din arhiva de familie a colonelului ing. **Bogdan Mugur Popescu**, unicul nepot al liberalului **G. Simionescu.**

Boierul, țânțarii şi mierea

Întâmplarea transpusă aici am auzit-o cândva demult, în tinerețe, pe patul de suferință fiind, după un grav accident de motocicletă, de la sora tatei, Sanda Diaconu, născută pe la 1896 în comuna teleormăneană Stejaru de azi, pe atunci însă numită Neaga, unde îşi petrecuse şi primii ani ai copilăriei, la bunici, şi unde, la rândul ei, din gura lor a auzit ceea ce-mi va relata mie. Din păcate, cu excepția boierului Găbudeanu, numele reale ale celorlalți protagonişti le-am uitat, ceea ce nu afectează prea mult însă, îmi place să cred, farmecul acestei povestiri.

de **Nicolae Diaconu**

Aşadar, boierul se numea Grigore Găbudeanu. Şi, ca oricare alt boier de teapa lui, şi acesta nu că nu se pricepea la treburile agriculturii, dar ce rost să se complice când îl avea acolo, în satul de pe stânga râului Vedea, pe Gicu Potop, zis Bleaju, un fel de administrator, om de cea mai mare încredere, învățat la toate ale câmpului şi, în plus, plătit, vorba ceea, boiereşte, pentru serviciile sale? El, boierul, stătea mai mult pe la Bucureşti şi pe la băi, prin marile oraşe din țară, dar şi în străinătate, mai ajungând pe la Neaga de regulă toamna târziu, după culesul porumbului, când primea banii ce rezultau din vânzarea produselor – cereale, lapte, brânză –, dar şi oi, boi, cai etc. Ajungea acolo de regulă duminica, la ora cea mai potrivită ca să poată asista la slujbă, în biserică, să-l vadă lumea, după care, ca într-un ritual, vizita comuna, dorind să afle ce mai este nou, într-un final abia ajungând la conac, unde între timp se prepara un fel de mare chef, cu rubedeniile şi boierii ceilalți de prin jur, prieteni vechi, dar şi tot felul de fini şi afini, că deh, avea boierul de unde… Şi, pe scurt, aşa urmau să se petreacă lucrurile şi în toamna aceea, undeva cam pe la cumpăna anilor ‘60–’70, în orice caz înainte de Războiul Neatârnării. Era de acum la plimbare prin sat, boierul Găbudeanu, să mai vadă ce şi de ce, care pe unde, cât şi cum. Când, dintr-o dată, mai să cadă din docar! Uimit la culme, observă chiar în mijlocul satului, la răscruce, o ditamai clădirea asemănătoare cu aceea a Prefecturii din Ruşii de Vede, numai că în plin avânt, încă trei zile şi era gata inclusiv acoperişul. Revenindu-şi puțin din uimire, stătu el şi se întreabă, mai mult în şoaptă, cine ar putea să o înalțe acolo, aşa semeață, fără ştirea lui? Să fie un om de afaceri mai bogat ca mine? Se întrebă el total nedumerit… Şi tot el îi răspunse, intrigat: Nu, imposibil! Atunci, cine?, se trezi întrebându-l oarecum răstit pe Niculae Surtuc, vizitiul:

– Cum, nu ştiți?! se minună acesta, prefăcut. Este casa administratorului dumneavoastră, domnu’ Gicu… S-a apucat astă primăvară de construit. Şi mai uluit, boierul reuşi să murmure doar atât:

– Întoarce trăsura şi hai la conac!

O dată ajuns aici, în vreme ce coborî anevoie, cu glas destul de ferm, autoritar, dădu următoarea dispoziție:

– Adu-l pe administrator la mine… Dar mai înainte treci pe la post, adu-i pe jandarmi şi, dup-aia, adu-l şi pe stupar.

Ce s-a petrecut la conac mai apoi, a fost ținut sub tăcere. Abia ceva mai târziu, după moartea boierului şi lichidarea moşiei, urmare a împroprietăririlor din 1891–1897, au prins a circula unele zvonuri cu ceva iz de adevăr pe ici-colo… Şi cică o dată ajuns în fața boierului, administratorul, cu adâncă plecăciune, ar fi rostit:

– Sărut mâna, boierule!

Iar boierul, în loc de răspuns la salut, cu glas potolit, i-ar fi zis:

– Ia loc! Ia loc, Gicule… Uite de ce te-am chemat aşa, pe nepusă masă, deşi ştiam că urma să vii negreşit mai încolo, să încheiem socotelile… Trecui adineauri, prin sat, cum trec eu, cu trăsura, şi-ți văzui noua casă, pe roşu!.. Şi tare aş vrea să mai ştiu, cum ai reuşit tu să ridici aşa palat de casă, în vreme ce eu, ditamai moşierul, nu am mai construit nimic, din lipsa banilor? Abia îmi întrețin acareturile şi greu, da greu de tot, achit daravelile la stat... De unde ai avut atâția bani? Hm? Spuneai că merg prost treburile moşiei, că nu s-au făcut recoltele din cauza sectei, că au dispărut…, că au murit din oi, multe oi, chiar şi câțiva boi, şi caii, că ți i-au furat! Apoi, cu glas îndârjit, din ce în ce mai grav, mai tunător, amenințător: Nu este adevărat, Gicule, aşa este? M-ai furat!... Tocmai tu, omul meu de încredere?! Şi imediat, către şeful de post: Iar tu… Tu unde mi-ai fost? A furat sub ochii tăi… m-a prăduit, ca ultimul tâlhar m-a prăduit, şi tu? Ha? Unde mi-ai fost? Aveai datoria să-mi păzeşti moşia, primeşti leafă de la stat, de aia te plăteşte. Ori te pomeneşti că ați furat împreună? Nu te-ai întrebat de unde are atâția bani? Sau măcar să-mi fi spus!…

Era supărat boierul, dar mai ales dezamăgit. Cum, să-l fure tocmai omul lui de încredere, căruia îi încredințase administrarea moşiei? Parcă nici nu-i venea a crede. Şi totuşi, aşa era, Gicu Bleaju, cu capul plecat, a vinovăție, tăcea mâlc, confirmându-i bănuielile. Boierul tăcuse şi el, frământându-şi mintea ce pedeapsă pe măsura faptei merită acest necredincios. De fapt, pedeapsa o găsise demult, doar de aceea trimisese după stupar, Bleaju, se gândise el bine, merită pedepsit în mod exemplar, aşa cum auzise că erau pedepsiți cândva cei ce-şi furau stăpânii.

Prin urmare, după ce se va mai fi foit puțin, Găbudeanu i se adresează stuparului:

– Albinele tale au adunat ceva miere? Ha? Sau ți-au furat-o şi ție?

– Stupii se păzesc singuri, avem ceva miere, a îngăimat, vădit tulburat, bătrânul stupar.

– Atunci e bine, a exclamat boierul, adu un borcan cu miere, să-i facem domnului administrator o frecție, ca

să-i piară pofta de furat... Hai, urcă alături de jandarmi, duceți-l pe malul Vezii, dezbrăcați-l la pielea goală, ungeți-l cu miere peste tot corpul, legați-l de primul plop de pe mal şi lăsați-l acolo, să vadă şi să simtă cum ştiu muştele să fure. Şi când e gata să-mi spuneți, că vreau să-l văd şi eu, tâlharul!...

Peste nici un ceas, Gicu Bleaju, administratorul moşiei Neaga, era lăsat în voia muştelor şi a țânțarilor, imobilizat de cel mai falnic plop de pe malul Vezii, în vreme ce jandarmii şi ceilalți revin la conac, unde lasă hainele tâlharului, drept dovadă a executării poruncii. Dinspre partea cealaltă, Bleaju, cât era el de dur şi aspru cu supuşii, care-i executau ordinele fără împotrivire, a strâns din dinți, hotărât să îndure toate canoanele poruncite de boierul mare, astfel că a petrecut toată noaptea în cele mai cumplite chinuri, blestemând ceasul şi gândul când s-a hotărât să-şi ridice ditamai casa.

– Îmi merit soarta!, se consola el. Sunt un nenorocit şi un prost, cine m-a pus? Cine m-a pus să ridic ditamai căsoiul, să vadă boierul că, într-adevăr, l-am furat?!

În orice caz, nicio noapte nu i-sa părut aşa de lungă administratorului Bleaju. Dar nici vizitiului, că nici el nu era uşă de biserică, doar furaseră împreună, atâta doar că el dăduse „agoniseala” pe gât, la hanul morii. Aşa că, mânat de o teribilă mustrare de conştiință, se scoală dis de dimineață şi, fără a mai cere voie boierului, îl vizitează pe „bietul” om. Îl găseşte la locul lui, bine legat, dar numai acolo unde corpul a fost strâns de scoarța copacului şi țânțarii nu au avut „acces”, în rest, era tot o „perie”, pe tot corpul, perie formată din mii şi mii de țânțari. Dinspre Bleaju însă, nicio mişcare, parcă murise. Neliniştit, bietul vizitiu dădu năvală şi, repede, îşi face palma cuțit, ca să-i radă jos, adică să îndepărteze puzderia de țânțari, când, numai ce auzi un glas ca din hăul pământului:

Peisaj teleormănean

Foto: *Iulian Diaconu*

– Lasă-i!... Lasă-i acolo, n-auzi?

– De ce? De ce? Nu înțeleg, nu vezi că eşti tot băşicat?

– Lasă-i… Că în locul lor vin alții, şi mai flămânzi... Ăştia măcar s-au săturat. Apoi, cu glasul ceva mai întremat, plin de speranță: Te-a trimis stăpânul, cumva?

– Nu, veni răspunsul vizitiului. De milă am venit, jupâne, de milă! Să văd cum ați petrecut noaptea.

– După cum vezi, n-am murit!…

Nemaiavând ce spune şi, temându-se să nu afle cumva Găbudeanu, vizitiul se scuză, cu gând de retragere:

– Păi, eu atunci mă duc, că mă aşteaptă boierul. Da’ negreşit am să mai trec… Ia spuneți, aveți nevoie să va aduc ceva?

– Nu, ce să-mi aduci?! veni răspunsul, iarăşi abia rostit.

– Păi, atunci, eu o să plec.

Deja în criză de timp, vizitiul a ținut-o tot în fuga cailor, şi cum Găbudeanu îl aştepta deja în capul scărilor, a urcat scările gâfâind, cu gând să se scuze sau mai degrabă să-l impresioneze:

– Sărut mâna, stăpâne! Nu vă supărați că întârziai un pic, da am fost pe malul Vezii, să văd... Acum vin chiar d-acolo!

Găbudeanu, ridicând din sprânceană, aparent neutru:

– Trăieşte?

– Da, trăieşte!

– A spus ceva ?

– Nu, n-a spus! Dar, da, stăpâne, trăieşte!... Trăieşte, da’ tare rău, rău de el! Mi-a fost milă, sărut mâna, era plin de țânțari, înfipți unul lângă altul, sătui, umflați, scârboşi tare...

– Şi, nu ți-a dat prin gând să-i dai jos?

– Am vrut, cum nu, am vrut să-i dau jos, dar nu m-a lăsat!...

– Cum aşa! De ce?

– A zis că ăştia sunt sătui, şi, dacă-i dau jos, în locul lor vor veni alții, mai flămânzi…

Cade pe gânduri boierul. Apoi, ca după o revelație, ridică privirea şi dădu grabnică poruncă:

– Du-i hainele şi adu-l la mine. Da’ repede…

Se spală bietul om în Vedea, se freacă atât cât suportă cu nisip fin şi cu ierburi, înlătură mierea rămasă, dădu țânțarii jos şi, pocăit, se îndreptă către conac.

– Am venit, stăpâne! Şi, după ce căzu în genunchi, îngăimă abia şoptit: Iertați-mă, nu am să mai fur în viața mea! Îndurare…

– Te-am iertat, Bleajule! Nu că te-aş crede, dar sunt sigur că acela care ți-ar lua locul, mă va fura tot ca tine. Dacă nu chiar mai mult! Tu ai furat destul, te-oi fi săturat şi, poate că… îți va fi şi un pic frică, mai ştii? Aşa că, ține ici o ceşcuță de țuică, să te-ntremezi, şi gata, la treabă! Da’… să nu mai furi, auzi tu?

Şi uite aşa, s-a mai scris o poveste. Găbudeanu avea să ajungă erou prin povestirile şi amintirile lui Gala Galaction… Cât despre administratorul Bleaju, acesta, după trecerea şi petrecerea a încă două-trei generații, avea să fie uitat şi răsuitat, cum se întâmplă în cazul tuturor oamenilor, fie aceştia la un moment dat, cum s-ar spune, celebri… Cât despre căsoiul acela care i-a atras ura boierului Găbudeanu, sigur că nu a mai apucat bietul omul să şi-l termine. Croită dintru bun început să intre în istorie drept cea mai semeață din întreaga comună, casa aceea a fost împărțită mai apoi, cărămidă cu cărămidă, de nepoți. Care, ca oamenii sărmani, şi-au ridicat căsuțe modeste. Căsuțe care, probabil, mai dăinuie şi azi, cine ştie...

Sub camuflaj[1]

de **Stella D. Perdix**

Datorită situației politice îngrijorătoare, dar şi a evenimentelor cu caracter militar provocate de Germania hitleristă, în vara anului 1938, autoarea acestui roman, care nu împlinise vârsta de zece ani, împreună cu mama ei, Aurelia Stoiciu, au părăsit orăşelul natal Isaccea, mutându-se la Bucureşti, unde Aurelia fusese numită funcționară în Prefectura Poliției Capitalei, noua lor locuință aflându-se pe strada Washington, la numărul 7. Plecarea lor de acolo, din casa părintească, a fost grăbită mai ales de zvonurile tot mai credibile referitoare la intențiile Rusiei Sovietice de a ocupa Basarabia, dar, mai ales, de pretențiile Bulgariei asupra Cadrilaterului, care, în cazul în care ar fi fost cedat, acest lucru ar fi condus la un schimb de populație ce ar fi afectat şi familia Stoiciu, care era de origine bulgară, în timp ce autoarea, atunci, avea deja cetățenia română – numindu-se Stella Ghimuş, fiică a avocatului Eftimie Ghimuş. Şi atunci, în consiliul familiei, s-a hotărât acest lucru, după ce, în prealabil, adică mai înainte ca aceste previzibile evenimente de care vorbeam să se producă, să fie vândută casa părintească de la Isaccea şi, cu banii obținuți, să fie cumpărată o locuință la Bucureşti, unde familia să fie nu numai reîntregit, ci şi ferită de iminentul schimb de populație şi, nu în ultimul rând, de războiul ce bătea la uşă. Însă planurile făcute nu au putut fi realizate nu numai datorită lipsei unor cumpărători, ci mai ales pentru că, peste exact un an, în 1939, odată cu invadarea Poloniei de către armatele hitleriste, a început cel de-al Doilea Război Mondial, cu toate urmările lui care au marcat destinul familiei autoarei, la fel ca şi al întregii țări. Despărțirea Stellei de bunici a produs o dramă profundă în adâncul ființei ei, urmările acestei dureroase şi neașteptate plecări fiind relatate în romanul de față. (Z.P.)

Anul 1942 se apropia de sfârşit. Şi în acest timp, propaganda germană trâmbița victoriile de pe frontul din Sud, unde diviziile noastre înaintau şi ele în Crimeea, prin peninsula Kerci, portul Anapa, cucerit de cavalerişții noştri, în drumul nefast spre acel diabolic Stalingrad, unde Stalin îşi organizase rezistența, dar şi viitoarea ofensivă, cu ajutorul armamentului modern american, venit prin Oceanul Înghețat de Nord. Şi totul a fost organizat cu atâta şiretenie, încât nici nemții, dar nici noi, nu am bănuit ce forțe uriaşe adunaseră ei acolo, unde, ajutați şi de iarna grea, pregăteau cea mai dezastruoasă contraofensivă împotriva diviziilor nemțeşti şi ale aliatelor acestora, şi care a contribuit în cea mai mare măsură la pierderea războiului de către Axă.

Necunoscători ai situației reale de pe front, unde diviziile noastre, 24 la număr, cu un efectiv de peste 400 de mii de soldați, se aflau la peste o mie de kilometri de țară, ne bucuram că frontul e departe de hotarele noastre, când, de fapt, acest lucru ar fi trebuit să ne îngrijoreze tot atât de mult. Fiindcă, acolo, orice eşec important putea duce la un dezastru militar, ceea ce, de fapt, s-a şi întâmplat nu peste multă vreme. Şi după pierderea unor bătălii la Cotul Donului, dar şi în alte părți, în drum spre obiectivul de pe Volga, diviziile noastre, ca şi ale aliaților noştri, au ajuns la Stalingrad, unde, în a doua decadă a lunii noiembrie a anului 1942, au fost răsturnate de o viguroasă contraofensivă a ruşilor care s-a soldat cu încercuirea şi capturarea a cinci divizii române din grupul condus de generalul Lascăr. Iar drumurile nu s-au oprit aici.

Datorită unei tactici greşite a comandamentului german, ordonată chiar de Hitler, resturile trupelor române şi germane, ale celor ungureşti, dar şi italiene, nu s-au retras, contând pe o nouă ofensivă germană, care să ducă la restabilirea situației militare. Şi acest lucru a dus la încercuirea armatei nemțeşti a feldmareşalului von Paulus, în plină iarnă rusească, şi departe de căile de aprovizionare cu armament şi trupe. Au mai rezistat încă două luni, până în ianuarie 1943, când, în țară a ajuns dramatica veste a dezastrului de la Stalingrad, unde von Paulus a fost nevoit să se predea cu întreaga lui armată şi când noi am fost nevoiți să acceptăm că în bătălia de la Cotul Donului, Stalingrad şi Stepa Calmucă pierduserăm peste o sută de mii de ostaşi din cei peste 400 de mii angajați în lupte.

Atunci, la finele lui ianuarie, când vestea a ajuns în toate casele oamenilor, un val de descurajare a cuprins țara şi o ură grea împotriva lui Hitler şi a armatelor sale a încins toate inimile. Şi pentru pomenirea eroilor căzuți pe câmpiile Stalingradului s-au oficiat slujbe în toate bisericile de pe cuprinsul țării, la care au participat şi bătrâni, şi copii, şi s-au vărsat multe lacrimi de durere şi tristețe. Din acest moment, nimeni nu a mai crezut în victorie şi o teamă generală inducea ideea invadării țării de către ruşi, nu peste multă vreme. Şi a urmat acea retragere „elastică" pe întregul front, iar privațiunile populației față de nevoile războiului deveniseră şi mai mari. Parcă şi acum aud cuvintele preotului nostru de la biserica Sfinții Împărați Constantin şi Elena, din cartier, spuse cu durere în fața altarului, cu crucea într-o mână şi cu cădelnița în cealaltă: „Şi să ne rugăm pentru odihna ostaşilor noştri – eroii căzuți la Stalingrad, pentru apărarea Patriei şi întregirea Neamului!", când toți ne-am aşezat în genunchi împreună cu el, punându-ne speranțele în mâinile Lui. Dar şi în şcoală, şi pe stradă, pe şoptite, în casele lor, oamenii discutau îngrijorați despre ce va urma. Toți însă doreau ieşirea noastră din acest război în care am fost împinşi de la spate prin răpirea teritoriilor din Basarabia, Bucovina de Nord, dar şi Dobrogea. În această atmosferă, de care noi, copiii, eram ținuți departe, a trecut şi anul 1943, an în care Frontul de Est se apropia cu paşi mari, înapoi, de hotarele noastre.

Au urmat zile de negru doliu pentru întreaga țară, iar în curte, întreaga viață a hanului Marinescu simțea apăsarea vremurilor ce urmau să vină. Şi se ştia că vor fi şi mai grele. Dar cea mai mare groază era cauzată de gândul că armatele bolşevice vor invada țara, şi toată lumea cunoştea atrocitățile comise în teritoriile ocupate din primele zile. Speranța totuşi ni se îndrepta spre englezi şi americani, că vor veni ei înaintea ruşilor, aşa cum circulau unele zvonuri despre un viitor armistițiu. Şi după vreo lună de la dezastru, a apărut primul în curte, ca o arătare, vecinul nostru, nea Aurică, croitorul, mult mai slab de cum plecase atunci când a fost mobilizat, primit fiind cu multă bucurie de întreaga curte, dar mai ales de Vuțica, buna lui soție, care nu ştia ce

[1] Fragment din romanul *Paşi în lut*, în curs de apariție la Editura Axa, Botoşani.

să-i mai dea din sărăcia ei pentru a-l vedea întremat. Nu ne-a putut povesti prea multe, fiindcă s-a aflat în spatele liniilor de luptă, în atelierele de confecţii şi reparaţii ale uniformelor, care însoţeau trupele. Şi nu peste multă vreme, s-a aşezat pe masa lui de cusut, unde l-au găsit vechii lui clienţi, devenind adevăratul sprijin al bunei lui Vuţica, cu care lucra împreună. Fusese lăsat la vatră pentru o afecţiune gravă la plămâni, de care suferea de multă vreme. După el, a sosit ca o fantomă, îmbrăcat în zdrenţe, fratele Vuţicăi, Nelu. Fusese la Stalingrad, de unde numai o minune îl scăpase, şi de unde străbătuse întreaga Rusie, la fel ca şi mulţi alţii, lepădându-şi uniforma şi îmbrăcând hainele luate de pe un cadavru găsit, la fel ca multe altele, în drumul lui. A trecut şi de zona unde se aflau trupele noastre, umblând numai noaptea, pentru a nu fi arestat de patrule. Îngrozit de iadul prin care trecuse, singurul lui gând nu a fost decât acela să ajungă acasă. Să se întoarcă din nou pe front, în nici un caz; şi spunea alor lui că preferă să fie condamnat la moarte decât să mai lupte pentru o cauză pierdută. Şi l-au ascuns la ei, de unde mai ieşea noaptea, iar ei le spuneau celorlalţi că Nelu se întorsese, desigur, la regiment. Dar majoritatea ştiam adevărul, însă nimeni nu a scos o şoaptă cuiva. Era o viaţă venită din infern.

Începuse primăvara anului 1944 şi eu mă apropiam de vârsta unei adolescente de 16 ani. La moartea bunicului nu aveam decât 11 ani, şi atunci, ceva esenţial se schimbase în adâncul inimii mele, şi datorită plânsului meu din toate nopţile ce au urmat, aşa cum am mai spus, ajunsesem pe patul spitalului de copii cu un diagnostic neclar pentru doctori; fiindcă ei, dar nici mama nu au cunoscut niciodată adevărata cauză a suferinţei mele; şi încă de atunci, când am dat piept cu moartea, când mi-a răpit tot ce puteam avea mai scump pe lume, uitasem că mai eram un copil. Nu mai era acela care să mă strige Gereme, adică, pe undeva, „copil neastâmpărat", iar eu tânjeam de dorul acelor dimineţi de acasă, când îi răsuceam cu mânuţa mea ţigările, din tutunul acela auriu şi aromat, luat din tabachera lui veche, de argint, iar parfumul lui mi-a rămas în suflet pentru întreaga viaţă. Tot astfel, ca şi în zilele ce au urmat acelui ianuarie 1943, simţeam în adâncul sufletului meu că viaţa parcă se oprise în loc pentru noi. Devenisem un om cu răspunderi. Le aveam pe mama şi pe bunica faţă de care, încă de atunci, am trăit această revelaţie a propriului meu suflet.

Şi războiul îşi continua mersul tăvălugului istoric şi nefast, mergând cu paşi repezi, până când ruşii chiar ajunseseră la graniţele noastre, ba chiar le trecuseră, la Iaşi, aducând cu ei acea zi rămasă pentru totdeauna în istoria Capitalei – ziua de 4 aprilie a anului 1944. Era o dimineaţă senină de început de săptămână, la vreo două săptămâni înaintea Paştilor. Noi şcolarii eram liberi de câteva zile, de când se întrerupseseră cursurile, iar lumea îşi vedea liniştită, mai mult sau mai puţin, de treburi. În ziua aceea fusese însă anunţat un exerciţiu de alarmă aeriană, la o anumită oră. Şi de acest lucru au ţinut seamă cei ce-şi plănuiseră atacul asupra Capitalei. Au socotit că, în acest fel, ne găseau mai bine pregătiţi pentru apărarea populaţiei, şi această zi a fost aleasă de ei. Era pe la orele două după amiază când primele escadrile au împânzit cerul şi când tunurile antiaeriene au început să tragă, dar efectul a fost contrariu, fiindcă foarte multă lume a fost derutată şi nu au fugit în adăposturile din blocurile mari, cu multe etaje, ori în tranşeele acoperite din unele parcuri, în locuri virane sau curţi, crezând că e doar exerciţiul ce fusese anunţat. De aceea, numărul victimelor a fost mai mare decât în mod normal. Preludiul a fost făcut încă din august 1943, când a fost bombardată rafinăria de la Ploieşti, iar noi, bucureştenii, ascunşi în adăposturi, auzeam vuietul căderii bombelor ce venea de acolo. Încă de la începutul războiului, mi-am procurat de la librăria Cartea Românească un caiet de 300 de file unde, din acea dimineaţă de 22 iunie 1941, am însemnat toate evenimentele importante ce au urmat, dar şi gândurile mele, precum şi ale celor de lângă mine. Ziua aceasta de 4 aprilie a fost, de fapt, începutul unei ofensive aeriene care trebuia să ne oblige să cerem armistiţiu, dar şi retragerea noastră din acel conflict alături de nemţi. Nu pot uita nici azi nopţile de groază petrecute în adăpostul subteran al noii clădiri aflate în construcţie atunci, a Băncii Naţionale. Acolo, în adăpost, în acele ore interminabile, lângă sutele de oameni înspăimântaţi că nu-şi vor mai găsi casele întregi, am notat tot ce-mi trecea prin suflet. Despre distrugerile bombardamentelor, dar şi despre cozile kilometrice de la pâine, de la benzinării, pentru un litru de petrol lampant, la depozitele de lemne de la marginile Capitalei, cu cartela de lemne care, de cele mai multe ori, nu era onorată, fiindcă magaziile erau goale şi atunci trebuia să ne mulţumim cu o căruţă de cioate, aduse de ţărani, la preţuri usturătoare. Fiindcă pe vremea aceea, Capitala nu avea reţea de gaze naturale, şi încălzirea se făcea exclusiv cu lemne, cu cărbuni, păcură sau petrol lampant. Şi venise atunci iarna aceea grea şi lungă a anilor 1941–1942, cu mormanele de zăpezi neridicate de pe străzi, până se făcea primăvară, în care înotai sau îţi păstrai echilibrul pe câte o potecă tăiată în nămeţi.

Karola Kim. ***Autoportret cu Pica Pica***

Scriam în acel jurnal de nopţile întunecoase, uneori de nepătruns, de pe străzile Capitalei, sub camuflajul războiului, în care licăreau doar fantele de la lămpile stradale de iluminat, de pe bulevarde. Scriam şi despre surogatele care înlocuiseră multe din alimentele strict necesare; de săpunul moale, din petrol, pentru rufe, de fasolea şi arpacaşul, precum şi macaroanele primite cu porţia de la economatele instituţiilor, şi câte altele.

Atunci, imediat după ziua de 4 aprilie, am scris poemul meu din acest volum – *Fetiţele de ploaie* – care avea să fie, de fapt, adevăratul început al vieţii mele literare. Iar poemul s-a inspirat din cruda realitate. Este vorba de o tânără văduvă al cărei bărbat, muncitor în atelierele CFR, plecase pe front imediat după începerea războiului, lăsând-o însărcinată cu primul ei copil. Locuiau într-o căsuţă modestă, pe Calea Griviţei, fiind vecini cu o rudă a noastră. Copilul pe care l-a născut nu şi-a cunoscut tatăl niciodată, fiindcă, la câteva luni după plecarea lui pe front, într-o tristă dimineaţă de iarnă, poştaşul i-a adus şi ei funebra înştiinţare oficială, de la o vreme tot mai des auzită: *Mort pentru Patrie!* Atât a fost totul, înştiinţarea aceasta şi o amărâtă de pensie.

Rupeți lacătul!

de **Stella D. Perdix**

Şi am închis
un biet
Isus
Într-o casetă
de argint –
L-am îngropat
o, Doamne
nu
pe cruce
Din
Freamătul
Pământ
gemea
o lume
întreagă
şi-n
Crucea Lui
mureau
morminte
Firav
slăbuț –
închis
în poezia
vieții –
uitat
pe Crucea
pe care
Omenirea
în sadica
pornire
îl declara
Nici
floare
nici
groapă
nici
simfonie
pe placă
de mormânt
Ce hohot
imens –
să crezi
într-o
bijuterie
Dar
Omul meu
firav
îți dăruie
Pământul
şi
Cerul
Azi
o lopată
vrăjeşte-o
floare
ce se
ruga
de viață
ca să
deschidă
seiful
în mica ei
ființă

iarba tăcerii nu creşte în noaptea asta

Foto: *Dan Mireanu*

de **Magda Mirea**

şlefuiam inimile
de fruntea zilei
dumnezeu ne presăra firimituri de îngeri
printre cuvinte

niciodată nu ne-am iubit aşa,
ca o întrebare

doar ne înstrăinam sângele
unul în frigul celuilalt

Colaj de *Octavian Covaci*

ziua lupilor de casă

nu eram pregătiți
pielea nu ne mai surprindea
erau prea multe carii în lumina din jur
ni se usca somnul urcând
zilele treceau deja voalate prin ochi

nu aveam picioare
să fugim pe dinăuntru
ne blestemase noaptea
să ne bată raiul
cuvintele mergeau invers înspre guri

era ziua
când lupii de casă ascunşi în noi
cereau dreptul la urlet

mozartine amărui

ziua năvălea pe sub oameni
ca un decolteu de marchiză
peste incertitudini

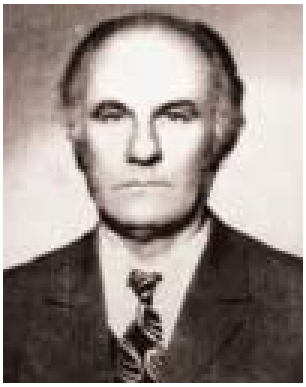
e adevărat
cele mai multe răspunsuri
nu le-am aflat în momentele erotice
le-am simțit când stăteam pe marginea patului
cu capul între genunchi
aşa cum îl găseam în copilărie pe bunicul
rugându-se cu fața în mâini –
tot aşa l-au găsit mort –

l-aş fi întrebat dacă a aflat
câți dumnezei ne vor judeca
pentru fiecare pădure ucisă
cu nebunia noastră

de altfel, singura certitudine
că suntem o formă de artă pură

Grafică de *Ionuț Laurențiu Micu*

Zaharia Potârniche

Cântecul

Ascult uimit
Melodia –
Şi cântăreaţa
În sobrul veşmânt –
Flautul
Şi chitara
Cu acorduri profunde
Vibrând

O, cântec –
E şi cuvântul
Şi descântul
Şi piatra
Şi mormântul

Ascultă
Şi tăcerea
Cum cântă –
Cum cuvântă.

Paştile 2007

Spleen... doare

Se tânguie tot cerul
De parc-ar fi blestem,
Supus, violoncelul,
Cu nourii-n tandem

Arcuşul se mlădie
Pe cord (sau coarde-ntinse),
În rana sângerie
Iubirea mi se stinse;

Se curmă, astfel, visul
De mască, trist tremolo,
În van se cere bisul,
Eu nu mai sunt acolo...

Constantin Ardeleanu

Zborul

Moto
Gata oricând, tot înainte,
Cercetător pe drumuri sfinte […],
Voi ce-ntrupaţi în gând şi dor
Speranţa-ntregului popor.
din „Marşul cercetaşilor români”

Învaţă să zbori
De acum –
Precum rândunica –
Acolo
În înaltul văzduh
Să nu te biruie frica
Să fii aripă
De vultur pleşuv –
Sau cântec
De pasăre măiastră
Iar aici
Pe pământ
Suflet de floare
În fereastră

Ca mâine
Vine vremea plecării
Şi nu e uşor –
Atunci
Vei fi singur –
Singur cu tine
În zbor.

Tu, fiu al vieţii
Şi-al soartei supus –
Vei fi tot mai singur
Cât firul e mai sus.

August 2007

Ilustraţie de *Ionuţ Laurenţiu Micu*

Refren de-o mascată tristeţe

(Cu cititorul acompaniind-o pe Edith Piaf la pian)

Cum gara-i părăsită de un tren
Şi rana supurează-n dren,
Neutre, amintirile se cern,
Non, je ne regrette rien...

Inima se zbate încă-n stern
Din Polul Nord ninge c-un ren,
Unde-i sărutul unu? Apoi „en”?
Non, je ne regrette rien...

Triunghiul magic e scalen
Ne-a izgonit păcatul din Eden,
Riduri adânci pe chip seren
Non, je ne regrette rien...

Stampa iubirii: un goblen,
Reflexul unui mit etern
Şi lacrima ascunsă în refren,
Non, je ne regrette rien...

Dar dacă...

Dar dacă Moartea
E doar un click
Apăsat, neglijent,
De o Eternitate distrată?

„Primăvara albastră” a mai bifat o ediție

FOTOTECA ProARME

Foto: *DanG*

Preşedintele juriului, **Tudor Cristea**, oferind premiul laureatei de la teatru, eleva de liceu **Andreea Solomon** (Pucioasa). În fundal se află primarul **Dănuț Bădău**, iar în dreapta – dr. **George Coandă**, inițiatorul festivalului.

În zilele de 18–19 mai a.c., în staţiunea Pucioasa din judeţul Dâmbovița s-a derulat cea de-a IX-a ediție a Festivalului național de literatură „Primăvara albastră”, în organizarea Consiliului Local şi Primăriei Pucioasa, a Centrului Județean de Cultură Dâmbovița şi nu în ultimul rând a Societății Scriitorilor Târgovişteni (SST). În esență, implicați direct au fost preşedintele festivalului (dr. **George Coandă**), directorul **Mircea Nița** de la Centrul Județean de Cultură, **Luminița Gogioiu** (directorul executiv al festivalului), prof. **Tudor Cristea** (preşedintele juriului), prof. **Mihai Stan** (preşedintele SST), dl. **Dănuț Bădău** (primarul oraşului), care a oficiat gala premiilor festivalului ş.a. Desfăşurat pe o ploaie mocănească, festivalul – care face o bună imagine oraşului – a adunat concurenți din aproape întreaga țară, din păcate însă nu şi din Republica Moldova, ca în alți ani, majoritatea câştigătorilor fiind elevi de liceu şi studenți, îndeosebi fete, din Bucureşti, Giurgiu, Ploieşti, Pucioasa şi, deloc surprinzător, chiar din localități izolate precum Vârfuri (Dâmbovița). Trofeul „Primăvara albastră” – constând inclusiv într-o sumă rezonabilă de bani – a revenit, de data aceasta, scriitoarei **Marina Popescu** (Bucureşti). Eventuale detalii despre probele concursului de creație şi despre câştigători puteți afla, între altele, din revista ***Litere*** nr. 5 (146)/ mai 2012, pag. 94, editată de SST.

urmare din pagina 16

de voluntari spre zona de conflict[4]. Astfel, se poate afirma că întreaga societate musulmană era favorabilă acestui război sfânt şi că, într-adevăr, zeci de mii de voluntari, în marea lor majoritate arabi, au participat la ducerea ostilităților. Edificatoare în acest sens rămâne mărturia unui voluntar din Yemen: „Afganistanul a reamintit musulmanilor de toate culorile şi rasele că ceea ce ne uneşte este mult mai important decât diferențele superficiale create de către colonialism şi naționalismul secular. Simțeam că eram aproape de a retrăi Epoca de Aur a sfinților noştri strămoşi”[5]. Important însă nu este numărul lor, aceştia fiind oricum în minoritate față de luptătorii afgani, care au dus greul luptelor, şi nici componenta lor etnică, ci faptul că majoritatea luptătorilor străini care au ajuns în Afganistan au aderat la o înțelegere a islamului conformă cu şcoala de gândire Salalfi-Wahhabi, ultra-conservatoare şi textualistă[6]. Aceasta în vreme ce în Afganistanul pre-taliban, majoritatea mujahedinilor aparțineau şcolii Hanafi, care promova o gândire religioasă relaxată şi mai puțin conservatoare. Totuşi, în ciuda scopului comun, acela de alungare a sovieticilor din Afganistan, aceste diferențe ideologice şi culturale au creat tensiuni între cele doua grupuri, accentuate şi de faptul că în vreme ce luptătorii afgani doreau pur şi simplu eliberarea țării lor, elementele radicale din grupul voluntarilor străini erau motivate să folosească scânteia de aici ca pe o rampă de lansare a unui *jihad* global, care să lovească atât în conducătorii apostați din țările arabe, dar, mai ales, în imperialismul american. În concluzie, concentrarea într-un singur loc a unui mare grup de fundamentaliști ultraconservatori de pe toată întinderea lumii musulmane a fost un factor crucial care a permis răspândirea islamismului radical în toată lumea. Pe de altă parte, foarte importante au fost şi legăturile create între micile grupuri de luptători, mulți dintre cei mai activi membri ai organizațiilor teroriste în anii ‘90 fiind veterani ai conflictului din Afganistan ori aflați în legături strânse cu astfel de indivizi. De asemenea, după încheierea războiului, rețeaua logistică, aceea care asigurase o infuzie continuă de arme şi voluntari, nu a fost dezmembrată în totalitate, părți ale acesteia fiind folosite pentru a organiza noile grupări islamiste emergente, un bun exemplu fiind Maktab al-Khidmat, o miliție formată în 1984 din luptători străini şi ai cărei fondatori au fost **Abdullah Azzam** şi **Osama bin Laden**. Imediat după încheierea războiului, această rețea logistică a fost menținută ca şi intactă, unul dintre scopuri fiind deschiderea unor tabere de antrenament – susținute cu fonduri anume procurate – în vederea instruirii „soldaților” destinați viitoarelor *jihad*-uri la nivel global[7].

Afghanistan, Provincia Kunar, august 1985. **Grupul de mujahedini Yunus Khalis împreună cu un soldat uzbek (Kunduz), care dezertase din garnizoana Asmar** (http://forums.islamicawakening.com/f41/afghan-soviet-jihad-photos-27237/).

[4] Gerges, A. Fawaz, *The Far Enemy, Why Jihad Went Global,* Cambridge University Press, Cambridge 2005, p. 81

[5] *Ibidem*, p. 82.

[6] *Ibidem*.

[7] Gerard, Chaliand şi Blind, Arnaud, *From War II to the Wars of National Liberation,* din „The History of Terrorrism from Antiquity to Al-Qaeda”, ed. Gerard, Chaliand şi Blind, Arnaud, University of California Press, Los Angeles 2007, p. 316–317.

După 30 de ani

de **Nicu Tăbăcaru**

Nu este ca în celebrul roman al lui Dumas–tatăl – *După douăzeci…*, ci după treizeci de ani… Când să fi trecut, oare? Privesc o fotografie cu noi toți, în ajunul înaintării la gradul de locotenent, din august 1982, deci, cu doamna Constanța Model, profesoara de limba rusă în mijlocul nostru, şi aproape că nu-mi vine a crede. Nu aveam să ne mai reîntâlnim niciodată în această formulă. Anii ce aveau să vină vor fi destul dificili pentru majoritatea dintre noi ca să-i mai treacă vreunuia ideea să organizeze vreo întâlnire a promoției, fie şi una formală. Am profitat totuşi, fiindcă au zburat treizeci de ani, să las un semn al trecerii noastre prin lume, în această pagină.

Am fost 21. Evident, şi acesta putea fi un titlu de pagină. Ca astăzi, după „războiul" de… 30 de ani, să mai fim în viață doar 18. S-au petrecut dintre noi, Dumnezeu să-i aibă în paza Lui!, foştii locotenenți de odinioară **Enciu**, **Bădărică** şi **Ion Zaharia**. Mai ieri, parcă, veniserăm de peste tot, din liceele militare – vreo şapte –, iar ceilalți, majoritatea, din viața civilă, absolvenți ai liceelor cu profil de căi ferate, cei mai mulți pe locuri de muncitori, cum era pe atunci. Unul singur făcuse armata: **Eugeniu Ganea**. Ceilalți, cu excepția foştilor *lemişti*, am luat-o de la zero. Era pe finalul carierei colonelului **Dumitru Mazilu**, cel care participase la construcția Transfăgărăşanului, acum la comanda şcolii, un om dur, cu principii. Ca atare, şi şcoala a fost dură, o îmbinare de rigoare nemțească – în ce privea instrucția şi învățământul – şi căprărie rusească (pe linie de disciplină şi program orar). Eram un fel de legiune străină, consideram noi atunci. Te sculai de la ora cinci dimineața şi nu mai respirai până la zece noaptea. Dar am ieşit oameni! I-am avut pe **Turcu** – primul nostru comandant de pluton –, pe **Ironim Cândea** (comandant de pluton din anul doi), **Cristian Oltenceanu** (în anul trei) şi pe **Eugen Buda** (comandant de companie), apoi pe **Roşca**... **Gheorghe Dinu** era lector de căi ferate, **Verdeş** – tot lector, **Hănulescu** la fel, acesta din urmă fiind unul dintre oamenii buni, pe care l-am apreciat. Ei toți, poate că şi alții, au fost cei de la care am avut de învățat câte ceva, începând cu tainele specifice armei, comportamentul în fața trupei, ținuta militară...

Râmnicu Vâlcea, 20 august 1982, cu trei zile înainte de absolvirea şcolii militare de ofițeri şi înaintarea la gradul de locotenent a promoției de căi ferate. De sus în jos, rândul 1: **Viorel Ştefan, Neculae Grama, Nicolae Grigorete, Constantin Chitic;** *rândul 2:* **Gheorghe Mitrache, Georgel Epure, Dorel Albu, Elena Mihail, Ionel Samson, Nicu Tăbăcaru;** *rândul 3:* **Ion Burcaş, Constantin Oanea, Mihai Marc, Viorel Olteanu, Vasile Enciu;** *rândul 4:* **Constantin Iosif, Ion Zaharia, Eugeniu Ganea, Sorin Bădărică şi Anton Vițelaru (lipseşte Adrian Ailincăi). În prim-plan, prof. Constanța Model.**

După ce am plecat noi, a venit un alt comandant (**Constantin David**) şi s-a lăsat mai lejer. Dar ne-a prins bine ulterior, pe şantier, viața dură din şcoală. Că, într-o primă fază, toți am ajuns comandanți de pluton pe la batalioanele de căi ferate (Chitila, Săcălaz, Aiud şi Braşov) care, se ştia, aveau puncte de lucru prin toată țara. După doi-trei ani, câțiva au revenit ca instructori în şcoală, alții au „prins" câte o funcție „mai călduță" pe la transporturi, începând cu **Enciu** (comenduirea din Deva), urmat de **Dorel Albu** (Bucureşti şi Giurgiu), **Grama** (Braşov), acesta fiind unul dintre puținii care şi azi este în activitate, **Samson** (Constanța). Ceilalți, deşi nu chiar toți, au avansat până la funcții de comandant de unitate (nivel batalion), şefi de diferite servicii (logistică, contrainformații), până în '89 chiar şi instructori UTC, respectiv secretari BOB partid, şefi de stat-major etc. Printre cei mai realizați profesional, ca să zic aşa, deşi majoritatea trecuți în rezervă azi şi angajați, eventual, în mediul privat, sunt **Viorel Olteanu** (şeful promoției noastre), **Eugeniu Ganea**, **Grigorete** (încă în activitate, comandantul Centrului militar de la Sectorul 1 al Capitalei), **Mihai Marc**, **Constantin Chitic**, **Vițelaru**…, poate şi alții. În concluzie, n-am fost o promoție dezbinată, câtă vreme am fost în activitate, ne-am tras unii pe alții, cine şi cum a putut, dar paradoxul acesta e, că nu ne-am întâlnit niciodată, nici la zece, nici la douăzeci şi nici acum, la treizeci de ani de la absolvire, ca să marcăm cumva momentul. Probabil că e scris să ne întâlnim la patruzeci de ani, nu? Sănătoşi să fim pân-atunci!...

Galeria eroilor neamului

Martirul de la Dol Pial

Locotenentul de tancuri Ion Giorgi

O evocare de colonel (r) **George Gheorghiu**

Fiu de țăran, orfan de război, mai având încă patru frați, eroul acestor file a văzut lumina zilei le 16 iunie 1916, în comuna Leleşti, județul Gorj. Bunicul său căzuse la Plevna, în 1877, iar tatăl său la Mărăşeşti, salba de jertfe date de familia sa fiind încununată şi în războiul de recuperare a Basarabiei, în 1942, de fratele său Vasile, căzut în luptele din Stepa Calmucă şi, după cum vom vedea, de el însuşi, în 1945, ultima şi poate cea mai crâncenă jertfă... Şef de promoție în 1937, la absolvirea Liceului militar din Cernăuți, Ion Giorgi intră în Şcoala Pregătitoare de Ofițeri din Bucureşti de unde, după un an, în octombrie 1938, este detaşat pentru încă un an în Şcoala Specială Militară de la Saint-Cyr, Franța. Aici, între cei 496 de camarazi absolvenți – cea mai numeroasă promoție a acestei renumite şcoli militare –, olteanul Ion Giorgi (foto) se va situa între primii 30, locotenent-colonelul Merry, şeful Secției a 2-a din Marele Stat Major francez, făcându-i următoarea caracterizare: „…Un element distins. Rezistent, de mare valoare morală, cumpătat şi foarte drept. Personalitate puternică. Inteligență deschisă, mult bun simț, spirit matur, se adaptează cu uşurință. Muncitor neobosit, a obținut rezultate excelente, posedă o atitudine şi o ținută foarte corecte. Purtare exemplară. Foarte apt pentru a fi comandant. Metodic, activ, vede just pe teren şi dă ordine clare şi complete. Ştie să se impună. Va fi un ofițer de prim plan"[1]. La rândul său, ataşatul militar român în Franța, colonelul Corneliu Teodorini, a remarcat că „performanțele acestui tânăr pot servi de imbold pentru toți acei care vor îmbrățişa cariera armelor pe propriile lor forțe, el constituind un exemplu în mijlocul camarazilor săi[2].

După înapoierea în țară, avansat, la 1 septembrie 1939, la gradul de sublocotenent, **Ion Giorgi** a fost repartizat la Regimentul 2 care de luptă (comandant: colonel **Aurel Săndulescu**). La 22 iunie 1941, posesor al Medaliei „Virtutea Militară" clasa I (de pace), înflăcărat de ordinul generalului **Antonescu**, sublocotenentul gorjean, aflat la comanda plutonului 2 din compania a 7-a care uşoare „R. 35" (comandant: căpitan **Raul Nițulescu**), a plecat pe frontul de est, participând la toată campania regimentului pentru eliberarea Basarabiei şi, conform legilor războiului, după trecerea Nistrului, şi la luptele pe căile de acces spre Odessa. Inițial însă, după ce a trecut Prutul, regimentul a fost fracționat, până la nivel de pluton de care, companiile fiind împrăştiate la marile unități şi unități de infanterie, grăniceri şi cavalerie. Izolate de regiment, răspândite pe o mare întindere în teren, în dispozitivul altor unități, conducerea companiilor se baza pe competența, voința, iscusința şi curajul comandanților de plutoane. La 7 iulie 1941, plutonul sublocotenentului **Giorgi** a sprijinit lupta subunităților din Regimentul 2 vânători de gardă (din Divizia 1 gardă) pentru nimicirea rezistențelor inamice situate pe dealurile Lecea şi Epure, contribuind la cucerirea obiectivelor fixate. Repartizat – din 11 iulie 1941 – Regimentului 24 infanterie, plutonul de tancuri comandat de sublocotenentul **Giorgi** a sprijinit puşcaşii acestei unități în respingerea atacurilor viguroase ale inamicului, căruia i-au produs mari pierderi, „carele contribuind în cea mai mare măsură la restabilirea situației"[3]. După trecerea Nistrului, în operația ofensivă pentru cucerirea Odessei, compania 7 a fost repartizată Diviziei 3 infanterie (comandant: general de brigadă **Ilie Şteflea**). În ziua de 7 august 1941, plutonul sublocotenentului **Giorgi**, în cadrul companiei, a sprijinit atacul Batalionului 2 din Regimentul 30 dorobanți, cucerind satul Ploskaia şi înălțimile de la sudul localității. La 10 august 1941, acelaşi pluton a sprijinit atacul Batalionului 2 din Regimentul 4 dorobanți „Argeş", pe direcția Bakatovi–Freidorf, iar în zilele de 11 şi 12 august, a contribuit la cucerirea înălțimilor de la sud-vest de Srino–Ozierko. Despre modul cum au luptat tanchiştii în încleştarea sângeroasă din 18 august 1941, pe direcția Odessa, cota 102 Kaprova, aflăm din raportul cutremurător al comandantului de companie, căpitanul **Raul Nițulescu**, înaintat colonelului **Săndulescu**: „…Atacul carelor de luptă sub comanda sublocotenentului **Ion Giorgi** a continuat, fără însă a fi însoțite de infanterie. A fost ocolită zona minată şi, prin atac fulgerător, au fost strivite numeroase mitraliere şi două tunuri anticar. Căpițele, şurele de paie au fost aprinse, depozite de muniții distruse; inamicul s-a retras întrucât iadul s-a coborât la est de cota 102. Plutonul de care s-a năpustit în viteză maximă asupra inamicului, pătrunzând aproape 4 km în dispozitivul de apărare, pe direcția gării Karpova. Într-o vâlcea, în apropierea gării, se aflau bine ascunse 5–6 tunuri anticar inamice; servanții au lăsat carele să se apropie până la 100 m, apoi au deschis focul prin surprindere. Toate carele au fost scoase din luptă. Carul seria 010673, echipaj sublocotenent **Ion Giorgi**, mecanic conductor sergent major **Mihai Roman**, a primit 8 lovituri anticar, care au zdrobit picioarele subofițerului"[4]. În documentele de arhivă a fost găsită următoarea radiogramă transmisă în plină luptă, de dincolo de Nistru, pe 2 septembrie 1941, la ora 10.16: „…În timpul acțiunii s-au stricat 3 raci (tancuri, *n.n.*). Racul (tancul) **Giorgi** s-a pârlit tare; **Giorgi** este salvat; 2 raci perforați"[5].

Insigna onorifică de tanchist, lucrată în argint, după macheta realizată de sublocotenentul Nicolae Barbu, producția de serie începând în 1923, la atelierele bucureştene „Karniol". Dreptul de a purta această insignă era stabilit de către comandantul regimentului, prin ordin de zi pe unitate.

Animat permanent de lozinca Şcolii militare de la Saint-Cyr – „Ei se instruiesc pentru a învinge" – şi comportându-se ca atare, sublocotenentul **Giorgi** a fost felicitat de către comandantul Diviziei 1 blindate (generalul **Ioan Alecu Sion**) şi de comandantul Diviziei 3 infanterie (generalul **Ilie Şteflea**). Iar colonelul **Aurel Săndulescu**, comandantul Regimentului 2 care de luptă, a apreciat:

[1] Marius Georgescu, *Cadeți români la Saint-Cyr*, Editura Militară, Bucureşti, 2002, p. 206.

[2] *Ibidem*.

[3] Arhivele militare române, fond Regimentul 2 care de luptă, dosar 63 (nr. 3, vol. 1) f. 49 şi 56.

[4] *Ibidem*.

[5] *Ibidem*, dosar 66 (nr. 5, vol. 1), f. 8.

„…Activitatea sa de război [este] un lung şir de fapte eroice, ofiţerul fiind un rar exemplar de muncă, destoinicie şi devotament. Acolo unde s-a găsit plutonul sublocotenentului **Giorgi** era siguranţă în reuşita operaţiilor”[6]. A fost decorat, încă din 1941, cu ordinul „Coroana României” în grad de cavaler, cu spade şi panglică de „Virtutea Militară”. După terminarea campaniei regimentului din vara anului 1941, recunoscându-i-se competenţa în domeniul tacticii şi tehnicii blindatelor, sublocotenentului **Ion Giorgi** i s-a încredinţat conducerea biroului instrucţie al regimentului, funcţie superioară gradului său şi în care a obţinut rezultate foarte bune. Concomitent, a continuat activitatea ca instructor şi profesor la Centrul de Instrucţie al tancurilor de la Târgovişte-Teiş, unde se desfăşurau cursurile de specializare în blindate a ofiţerilor din cavalerie, inclusiv a celor din promoţia anului 1943 (activitate desfăşurată între 1943–1944).

La 25 februarie 1945, când Regimentul 2 care de luptă (cu 78 de blindate) a plecat, din Bucureşti, către frontul de vest, în Cehoslovacia, locotenentul **Giorgi** – avansat în 1944 –, deşi a avut posibilitatea să îndeplinească o funcţie ferită de primejdii, în statul-major al unităţii, a luat comanda plutonului I/compania 1 care uşoare „R. 35” a Batalionului 2, comandat de maiorul **Gheorghe Răuţă**. Era o crimă să se trimită în luptă, în iarna–primăvara anului 1945, pe teatrele de acţiuni militare europene, dominate de tancuri şi autotunuri (tunuri de asalt) de tip mijlociu şi grele – în care excelau tancurile T 5 „Panther”, T 6 „Tiger” şi autotunul „Ferdinand”, toate de provenienţă germană –, echipaje în tancuri total depăşite din punct de vedere tehnico-tactic. Şi totuşi, generalii şi politicienii de la Bucureşti au făcut-o, astfel că n-ar trebui să ne mire ce a urmat mai apoi, pe frontul de vest, ca de pildă la Dol Pial, una din marile localităţi de pe teritoriul Cehoslovaciei de atunci (Dolný Pial, azi în Slovacia)[7]. Aici, la 26 martie 1945, într-un puternic punct de sprijin, erau îngropate la teren tancuri mijlocii germane, protejate de echipe de vânători de tancuri. Compania 1-a tancuri „R. 35”, comandată de căpitanul **Arcadie Duceac**, a pornit la atac în sprijinul Regimentului 43 infanterie sovietic. Nevoite să micşoreze viteza, întrucât au ajuns primele, la o depărtare de aproximativ 100 de metri de marginea satului, în faţa unui şanţ antitanc, unde au fost luate în primire de tancurile inamice, bine adăpostite, care, au deschis un foc nimicitor asupra lor, tancurile din subordinea locotenentului **Giorgi** au fost distruse complet, în mai puţin de două minute. Tancul comandantului de pluton a fost străpuns prin „lovituri mortale”[8], de trei proiectile perforante, cal. 75 mm. „Locotenentul **Giorgi**, după cum va relata sergentul **Cuciulan**, a fost găsit cu abdomenul sfârtecat de schije. Lovit, ceasul de buzunar al ofiţerului era oprit la ora 9.15. Caporalul **David Ionaşcu**, mecanicul conductor, avea capul strivit, mâna dreaptă încleştată pe maneta de direcţie şi piciorul pe acceleraţie. Printr-o minune, tancul nu a luat foc. Celelalte trei tancuri din pluton fuseseră lovite în plin şi incendiate, arzând ca nişte torţe în jurul primului ofiţer comandant de pluton, din Regimentul 2 care de luptă, căzut la datorie pentru eliberarea Cehoslovaciei, iar limbile de foc parcă înălţau la cer sufletele martirilor tanchişti arşi în carcasele lor de oţel, moarte care nu are asemănare. Un alt tanc german, bine ascuns într-o livadă, a lovit în plin tancul «R. 35» în care se afla locotenentul **Ion Rosescu**, comandantul plutonului 3, incendiindu-l, echipajul având o moarte groaznică. Din tancul calcinat s-au scos două lopeţi de cenuşă”[9]. Aşa a căzut la datorie cel ce „îi învăţa pe ostaşii care nu aveau şcoală să scrie şi să citească, pe care îl considerau ca pe un frate mai mare, care n-a fost auzit niciodată adresându-se soldaţilor săi cu apelativul «tu», ci numai cu formula de politeţe «dumneata», iar ordinele sale începeau cu «te rog să...»”[10].

Aşa se face că locotenentul erou **Ion Giorgi** a început lupta cu duşmanul (sovietic), pentru eliberarea pământului strămoşesc al Basarabiei, în 1941, în turela carului uşor „R. 35”, sfârşindu-şi-o după patru ani, în 1945, în acelaşi tip de blindat, pentru eliberarea unui stat străin, Cehoslovacia, în urma unui duel, inegal de data aceasta, cu un alt inamic, cel german, acelaşi însă ca şi al tatălui său din 1916, de la Mărăşeşti, şi care, potrivit caporalului **Pătru Grigore**[11], conductor de car, în timpul cât s-a aflat la unitatea din Bucureşti, după încetarea alarmelor aeriene în urma bombardamentelor aviaţiei anglo-americane asupra Capitalei (1944), însoţit de doi gradaţi, în afara orelor de program, mergea din proprie iniţiativă în recunoaştere la domiciliile camarazilor aflaţi pe zona de operaţii sau detaşaţi din Bucureşti, pentru a şti dacă nu le-au fost lovite locuinţele şi dacă nu se impun a fi luate măsuri în consecinţă. Iar **Radu Răuţă**, fiul colonelului **Gh. Răuţă**, îşi aminteşte: „…Am copilărit în preajma unor tineri ofiţeri care făceau parte din compania comandată (în 1941) de tatăl meu. În tabăra de la Ghencea şi pe terenul de instrucţie de la cazarma de la Malmaison, am fost de mai multe ori «luat» în car de domnul locotenent **Giorgi**, care m-a copleşit cu blândeţea explicaţiilor date în tanc. Era foarte apropiat de subordonaţi, omenos şi înţelegător. După cele spuse de tatăl meu, era foarte atent cu problemele personale şi de viaţă ale subordonaţilor atât în timpul de instruire, cât şi în timpul campaniilor din război. Era responsabil faţă de îndeplinirea ordinelor şi misiunilor primite în calitate de comandant de pluton şi chiar de companie, instructor la Centrul de «conversie» al ofiţerilor de cavalerie de la Târgovişte (1943–1944)”[12].

Fiu al pământurilor gorjene, păstrătoare ale unor tradiţii ce se pierd în negura vremii, locul de veci al eroului tanchist **Ion Giorgi** este în cimitirul satului său natal, în Leleşti. Veşnică pomenire eroului căzut la Dol Pial! Şi candela recunoştinţei să ardă pururea pentru el, ca şi pentru toţi cei cunoscuţi, dar şi necunoscuţi, care şi-au servit patria acolo unde i-au purtat paşii destinului lor de soldaţi credincioşi.

După apariţia lor, evoluţia tancurilor a dus la consacrarea unor parametri tip apreciaţi ca o îmbinare judicioasă între capacitatea de protecţie prin blindaj a echipajului, puterea de foc, greutate şi mobilitate. În principiu, s-a ajuns la următoarea clasificare: care de luptă (tancuri) uşoare, cu o greutate medie de până la 20 tone; mijlocii, cu o greutate între 20–40 tone şi, respectiv, grele – peste 40 tone. În evocarea noastră am rămas fideli terminologiei folosite iniţial în armata română, care, în perioada interbelică şi până la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, a păstrat denumirea de „car de luptă”, provenită din franceză – *char de combat*, respectiv *char d'assault*.

Regimentul 2 care de luptă, fixat iniţial în garnizoana Târgovişte, ulterior în garnizoana Bucureşti, comandat de colonelul Aurel Săndulescu, veteran din Primul Război Mondial, era structurat pe trei batalioane, înzestrate cu 75 de care de luptă „Renault 35” (R. 35) şi 50 de care de luptă „Renault FT – 17”, din generaţia Primului Război Mondial, depăşite din punct de vedere al cerinţelor operative ale câmpului de luptă al anului 1941. Carul de luptă „Renault 35” avea o greutate de 10,8 tone, dispunea de un tun de calibru 37 mm, cu ţeava scurtă, şi de o puşcă mitralieră calibru 6 mm, înlocuită ulterior, de către specialiştii militari conduşi de căpitanul inginer Constantin Ghiulai (1898–1976), cu o puşcă mitralieră tip „ZB” de calibrul 7,92 mm. Carul era deservit de un echipaj compus din doi militari: comandantul de car şi mecanicul conductor. De remarcat faptul că, pe lângă atribuţiile sale, comandantul de car îndeplinea şi funcţiile de ochitor-trăgător şi încărcător.

În imagine: **tanc Renault R-35, aflat în patrimoniul Muzeului Militar Naţional din Bucureşti.**

[6] *Ibidem*.

[7] Vezi şi, eventual, jurnalul de război al sublocotenentului Grigore Doboş (http://capsulatimpului.wordpress.com/2007/01/04/jurnal-de-razboi/).

[8] Prin lovirea directă, în partea vulnerabilă, cu proiectil perforant (de ruptură).

[9] General (r) Vasile Ienceanu, *Pedepsiţi să învingă*, Editura Şcolii de Aplicaţie pentru Tancuri şi Auto „Mihai Viteazul” Piteşti, ediţia a 3-a, 2003, p. 100–101, 103.

[10] *Ibidem*.

[11] După lăsarea la vatră, salariat CFR la depoul de locomotive Piatra Olt, judeţul Romanaţi.

[12] Scrisoare-mărturie expediată subsemnatului în 12 ianuarie 2003, din Bucureşti.

O dragoste neaşteptată.
Şi un angajament

de **Cezar Pârlog**

O mare bucurie aflată la capătul unei zile nu tocmai prea prietenoase. Desluşită târziu, la ceas de seară, aproape de ora cu a ei lume a poveştilor frumoase, când, detaşat de tot şi de toate celelalte ale zilei (da, uneori se mai poate şi asta), am aruncat o privire mai insistent-profundă asupra „dăsagei" de aproape cotidiene achiziții de la un devenit prietenos anticariat. La care, datorită contribuțiilor mele regulate şi consistente, respectând regulile economiei de piață, poate că ar trebui ca, în scurt timp, să devin dacă nu direct membru al consiliului de administrație, măcar acționar de frunte, cu drepturi depline. Şi cu tot ce decurge din asta.

Un carnet ce nu anunța nimic special; alungit, dimensiunea principală fiind pe lungime, coperte din carton sau preşpan, poate o sută de file. Răsfoit puțin şi prea superficial în mai sus zisa efemeră gazdă. Însă pentru cele puținele zeci de lei câte i-am virat anticarului, am considerat că merită să mă bucur de câteva crochiuri, ceva scheme cazone şi un superb romantic cărbune. Nimic special încă. Dar de la o primă pagină interioară, la o mai amănunțită explorare, totul prea s-a schimbat: câteva semnături ale aceleiaşi persoane, destul de apropiate ca formă, însoțite de gradul militar şi de data când au fost făcute. Ca o joacă la date diferite. În sepia, creion albastru, creion sau tuş roşu. Într-o ordine relativă:

31-1/IV/917 Dărjeni Elev plot. Sabin Popescu
30-31/IV917 Iaşi Ele. ser. Sabin Popescu
Elev plot Sabin Popescu 18/Maiu 917 Dîrjeni
5/VII 917 Cristeşti Suceava Sublocot Sabin Popescu
1-21/IV Elev pl. Sabin Popescu Nădărjac (Frumuşelele)
25 Iulie 917 Adăpostul Dîrjeni Sub Lt Popescu Sabin
Elev sold Sabin Popescu 1 X 915-28 III 917 Sublocot Sabin Popescu – Drăgăneşti-Tecuci.

O rapidă creştere în grad, edificată rapid: războiul impunea urgent un număr sensibil mai mare de ofițeri decât într-o perioadă de pace, ofițeri necesari pentru comanda subunităților de pe front. Deja îl priveam cu alți ochi. Şi începeam să umblu cu infinit mai multă grijă cu el, precum cu un bibelou rar. Foile au început să fie date încet, cu maximă precauție. Emoția a început să mă copleşească. Desenele sunt doar pe o parte. Cea din dreapta. Urmează o filă rămasă alba. Odată întoarsă, îmi aduce un peisaj de pădure, datat 16 III 917. Mi-e greu să-i vad titlul. Vizibil mi-a fost doar „În pădure…". Pe spate, un nume Sublt. Catilina. Nerăbdătoare întoarcere de foaie!... Fila liberă îmi dă o rapidă senzație de nestăpânire înaintea aflării a ce ar urma după ea. Un peisaj îndepărtat. Tot creion. Intitulat „Din tranşee. Poligonul tranşeelor", datat 22/III 917 şi semnat *elev serg. Popescu Sabin, Şcoala militară Botoşani*. Ca repere, pe desen apar *Gr. Tulbureni, D. Țăclău, Zoiceşti, D. La Raiu*. Uff!, încă o pauză de o filă. Ori pentru pro-tejarea celor desenate? Creionul poate fi uşor alterat de întâlnirea față în față, pe două file alăturate a două desene. *Desemne*.

22/III 917 Elev serg. Popescu Sabin. Botoşani. Un răsărit de soare, un pâlc de cioturi de copaci, dealuri, o apă curgătoare şi pe faldurile unei panglici mesajul „*De departe peste munți*". Care să-i fi fost semnificația? Dar, oare, o voi descoperi vreodată? Pe verso, un nume: Porumbiță Vasile. Am descoperit, într-un târziu, că fila liberă este un pic altfel. Cu alte caracteristici, mai subțire, mai puțin rugoasă. Cu siguranță, rolul ei este de protecție. Portretul unui militar cu capela pe cap, aşezat, sprijinit de spătarul unui scaun. Să fie autoportret? *16 Aprilie 1917 Duna* (?) Frumuşel... Semnat cu inițiale.

21/V 917 Dârjeni. Un frumos şi cald portret de fată, cu o glugă pe cap. Plină de feminitate. Plină de linişte. Liniştea de care

avea nevoie? Oare, o fi din memorie? Să-i fi pozat cineva? Să fi avut vreun model, într-un moment de linişte, de acalmie de pe linia întâi? A dispărut semnătura.

Fiecare pas, fiecare filă mă mai ridică parcă puțin spre o treaptă superioară a fascinației. Ce mare bucurie! Ce dar frumos am primit! Cu totul deosebit. Nu l-aş înstrăina pe-un preț înzecit celui achiziționat. Nu are preț. E ceva de suflet. Pentru sufletul meu. Nu neapărat – sau numai – pentru valoarea artistică. Poate pentru unicitatea lui. Poate pentru locurile în care el a fost purtat. Formatul mic, pe măsura potrivită a vreunui buzunar, l-a făcut uşor spre a-l însoți mereu pe al său proprietar. Trăirile lui pe care le ascunde în desene, teama, sensibilitatea unui artist aflat în linia întâi, imensul ei calvar de cruzime şi suferință! O linie a frontului adusă aproape şi de mine prin multe amănunțite schițe: „Două posturi mitralieră. 9 August 917; La postul fix Dârjeni; SubLt Sabin Popescu", sau „Panoramicul tranşeiei inamice" cu localitățile Horleşti, Bogdăneşti-Dârjeni, cu cimitirul Vlaşca.

„15 iunie 917 Elev plot Popescu Sabin”. Ori şi mai mişcătoarea schiță a liniei frontului cu „lucrări executate de comp 10 reg 5 Vlaşca” şi însemnarea locului în care a avut loc „prima mea apropiere de inamic cu primul obuz la 10 m”, undeva între

4 oct. ora 24 şi 5 oct. ora 16. Mai apare reprezentată pe schemă „neexecutarea ord. căp”. Ce, oare, ar putea fi? Cine să fi fost personajul? Oare, voi afla vreodată?... Rătăcită, prin atâta – parcă – zdrăngănit de arme, o deosebită vază cu trei ghiocei. Încă în şcoala militară. „22/III 917 Bot; Elev serg. Popescu Sabin”. Cu siguranță că, atunci, încă nu ştia ce va urma.

Inevitabil, aproape, întâlnesc şi cu câteva versuri: *E toamnă şi e melancolie.../ Doar vântul saltă foi de brad/ Ce 'n ropote uscate cad/ Şi fug... Sărmană poezie/ Departe'n veşteda câmpie/ Uitat şopteşte-un râu sub vad!.../ – Mă doare'n inima pustie...* Şi o semnătură: Sublt. Toma Moldoveanu, Iveşti 3 Noembrie /917

Asemeni unui caiet în care cei apropiați, într-o anume perioadă, îşi pun gândurile şi simțirile pentru a fi citite peste ani de posesorul său, aflu şi desene ale altor mâini, unul dintre ele, un profil de femeie cu fundă-n păr, în creioane colorate, *Dela Iveşti*, are pe verso însemnarea: „amintire SubLt Şt. Negulescu, Tuslea-Acherman – Basarabia, 27/VI/918”. Un altul, pe deplin asemănător: „Suvenir sublt Catilina Ilie 27 Iunie 1918 Tuzly – Akerman”. Sensibilitatea, dusă spre extrem, este exteriorizată şi în alt desen în creion, lângă o căsuță urcată după mai multe trepte, înconjurată de copaci şi de un gard: „Cu gândul acasă/ Scara pom gard/ acasa îmi apar/ dar nu sunt” (31/X 917, Sublt Catilina Ilie).

„Năməloasa”, „Cudalbi” etc., fiecare însemnare sau indicare de localitate însoțind câte un desen ori o schiță a liniei frontului, denumiri cu ecou pentru mine, în ciuda puținelor cunoştințe ce-mi mai sunt răsună de undeva despre Primul Război Mondial.

„Noembrie 917 Spre Năməloasa”, 2/ II 918 „Dela Cudalbi”, „Bordeiul plotonului meu Drăgăneşti, lucrare de 2 săpători, 21 de nopți”, 26 Sep 917, schița celui denumit „primul meu sector de front Pl II 9/5 inf”, 5-8/XI 917; un desen în creioane colorate cu tema „Ob. art. pe malul Siretului ” ,29/ XI 917… Poate nu mai presus de orice, ci doar pe aceeaşi linie, alte două desene succesive cu extraordinara lor legătură:

mai întâi, un interior, o bucătărie de țară, „Unul dintre bordeiele locuite de mine” 17 XII 917 , în mult cărbune şi culori, focul galben-roşu arzând în cuptor. Iar pe spate, o însemnare aparent lămuritoare: „Amintire dupe front/ Postul de comandă al Bat III/ o viroagă vechiul hotar al/ Munteniei spre Moldova”, Sublocotenent Chiru Chirițescu, Căciulați Vlaşca, 31.XII.917”. Altfel spus, un An Nou făcut pe front, poate chiar sau nu departe de linia întâi. Oare, cum trebuie

să fi fost? Oare, la ce se gândeau acei tineri? Oare, îşi puteau desprinde gândul de la cei dragi, de acasă, de la iubitele lor, de la trecutele liniştite şi vesele anterioare sfârşituri de an? Cu tot ceea ce însemnau ele în vremuri de linişte… Urmat apoi, în directă legătură cu prima imagine („Unul din bordeiele...”) de un excepțional desen în cărbune: „Visuri din acelaşi bordei 24/ XII”, un el militar ținând-o grațios pe ea, ambii văzuți din spate, plini de delicatețe şi romantism. În prag de crăciun, poate cea mai de însemnătate sărbătoare din an, ori de nu măcar după Paşti, stând în bordeiul desenat anterior, visând la ceva cu totul diferit de ce-i în fața ochilor, de încrâncenata tristă realitate, visând la ce-i mai frumos pe lume: iubirea curată, nevinovată, perpetuă…

În concluzie, cum să nu mă bucur de norocul ce-am avut lipindu-mi ochii, în prietenosul anticariat, de el? Ochii, apoi mâinile... Şi în final, şi pentru totdeauna, sufletul. Devenindu-mi de atunci, unul dintre cele mai dragi lucruri ce îmi aparțin. Şi nu vreau să fiu condamnat pentru asta.

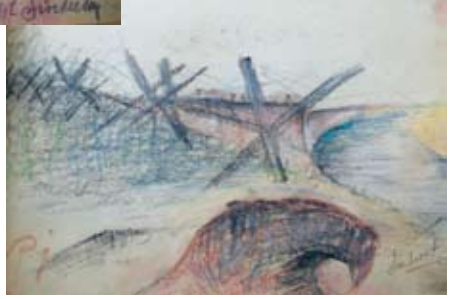

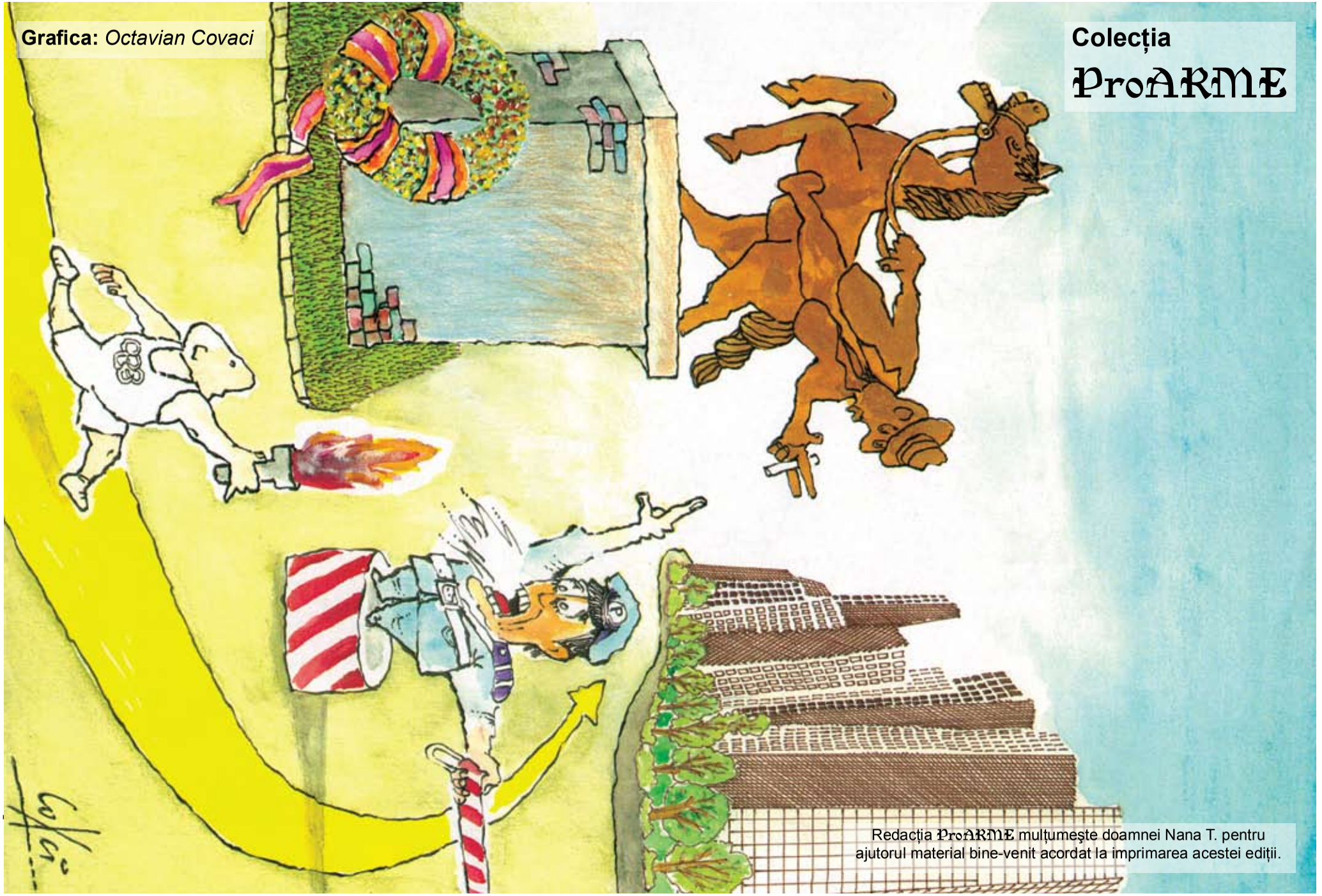

Grafica: *Octavian Covaci*

Colecția
ProARME

Redacția ProARME mulțumește doamnei Nana T. pentru ajutorul material bine-venit acordat la imprimarea acestei ediții.